

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' בא • א - ו שבט

תשפ"ד • שנה כ"ד • גליון טז (אלף רי"ד)

עדכונים וידיעות

לקראת "הכינוס הכללי" של אנשי שלומנו הנקרא ע"י כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

- בהתרגשות עצומה ובחרדת קודש נפוצה בשורת הקודש על הכינוס הכללי של אנשי שלומנו חסידי צאנו "רצוננו לעשות רצונך", שנקרא באופן אישי על ידי כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א מתוך מטרה להתחזק, להתרומם, להתעלות ולעמוד איתן בניסיונות הזמן.
- זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו: הכינוס יתקיים ביום שני, כ"ו בשבט, לס' זאלה המשפטים אשר תשים לפניהם; בדיכיל רוזנברג בקרית צאנו. יום זה הוכרז כיום נשגב בחצר הקודש צאנו, באשר יינתן בו ביטוי להתרומם ולהתעלות במערכה הכבירה של ניסיונות הזמן.
- במרכז הכינוס – נזכה יחדיו במקהלות אלפי אנשי שלומנו בכל אתר ואתר שיבואו מכל רחבי ארץ, לשמוע דבר ה' יוצא מפורש מאת הרועה הנאמן כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בענייני השעה.
- השבוע החלה ועדת ההיגוי של הכינוס הכללי, לכנס אסיפות נחוצות לקראת הכינוס הכללי. ועדת ההיגוי התאספה מספר פעמים בראשות הגאונים הצדיקים שליט"א, בני כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, והחלה בהכנות קדחתניות לקראת הכינוס הכללי. הישיבות של ועדת ההיגוי נערכות בביתו נאוה קודש של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.
- בליל שישי האחרון התאספה במעונו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, הוועדה המכינה המורכבת מכל קהילות אנ"ש ברחבי ארצנו הקדושה. בישיבת הוועדה הורכבו מספר דרכי פעולה ראשוניים כדי לבחון את כל הצעדים הטכניים הנדרשים להפקת הכינוס ההיסטורי על כל ההכנות הלוגיסטיות הנרחבות בהקשר לכך.
- לאור העובדה כי מדובר בכינוס היסטורי הנקרא זו הפעם הראשונה בתולדות 70 שנות מלכות בית צאנו בארץ ישראל, ע"י כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, הודגש בפני הוועדה המכינה, גודל האחריות להיערך על הצד הטוב ביותר, מתוקף העניין שהכינוס נקרא באופן אישי ע"י כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, כאשר רצון קדשו הוא שאיש בל ייעדר וכל המקושרים באילן החיים יבואו להתאסף בצוותא חדא, כי כולנו בני איש אחד נחנו.
- בשבועות הקרובים תתקיימה בעז"ה אסיפות נוספות של ראשי מערכות החינוך בחצר קדשנו, המנהלים הרוחניים של הישיבות הקדושות, של תלמודי התורה ושל בתי החינוך, על מנת לתכנן ולהציג בפניהם את מטרות הכינוס והשפעתו למענו ולמען דורותינו אחרינו.
- הכינוס כולו ייערך בעז"ה במתכונת ייחודית וראשונה מסוגה, שתשלב פרקי תפילה, קבלת עול מלכות שמים, התרוממות והתעלות, שירי רגש והתעוררות לצד ניגוני ושמחה והודאה לבורא עולם שבחר בנו מכל עם ורוממונו מכל לשון. פירוט על התכנית העשירה יתפרסם בעז"ה בימים הקרובים.
- דרושים אברכים נמרצים, סדרנים, לעמוד לימין הקודש בנשאו את משא העדה, ולהיות לעזר ולאחיסמך בארגון הכינוס. ניתן להירשם אצל יו"ר מטה סדרנים, הר"ר יהושע ליפשיץ הי"ו בפלא' 050-410-7888.

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמזאל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

פר' בא • א • תשפ"ד

ליל חמישי פר' וארא ר"ח שבט

בערב הגיע מרן שליט"א לרחוב החוזה מלובלין פעיה"ק, לניחום אבלים אצל האחים הרה"ח ר' הערשל שליט"א הרה"ח ר' יעקב שליט"א והרה"ג רבי חיים שליט"א נוסנצווייג, היושבים שבעה על פטירת אמם ע"ה אשת הרבני החסיד הבלתי נשכח הרה"ח ר' אהרן יהושע נוסנצווייג ז"ל, מרן שליט"א ניחמם בדברי תנחומים, ונביא כאן מתוכן השיחה:

ר' יענקל: אמי ע"ה היתה אומרת תמיד, שהשנים הכי יפות בכל ההיסטוריה של חייה היה באותן תקופות שמרן זי"ע היה מתאכסן אצלם...
הרב חיים: כשמרן זי"ע יצא משם היה בחינת פנה הודה פנה הדרה...

מרן שליט"א: כבר עברו מאז יותר מחמישים שנה...
ר' יענקל: הפעם הראשונה היה כשמרן זי"ע הגיע מארץ ישראל לאמריקה בשנת תשכ"ג.

מרן שליט"א: אני גם הייתי פעם באחת הנסיעות אתו, בשנת תשכ"ז.

ר' יענקל: בחודש סיון בתקופת מלחמת ששת הימים, מרן שליט"א נשאר אז למשך תקופה.

מרן שליט"א: למשך כמה שבועות...

ר' יענקל: בחורף של שנת תשכ"ז גם היה מרן זי"ע באמריקה והתאכסן אצלנו, ונערך שם אז שבע ברכות לנישואי הרה"ח ר' יודל הרץ הי"ו, וזכורני שהשולחן נשבר אז מחמת ריבוי הקהל, ומרן זי"ע אמר לאבי ז"ל בצחות: איך זאג דיר צו אז איך האב עס נישט געטוהן...
מרן שליט"א: בחודש שבט תשכ"ג גם היה אצלכם, ואף שלח אז אלי מכתב לארץ ישראל.

ר' יענקל: במשך שנת תשל"ל ותשל"א גם היה מרן זי"ע כמה פעמים.

כאמור מרן זי"ע התאכסן כמה פעמים אצלנו בבית, ובכל פעם לפני שנסע משם היו כל בני המשפחה נכנסים לחדרו ובירך את כולנו בנעימות ובמאור פנים. אבי ז"ל לא היה הולך עם שטריימל ובעקיטשע בשבת, ופעם בקשו ממרן זי"ע שיבקש ממנו לחבוש שטריימל, ואמר מרן שהוא אינו דואג ושבוודאי עוד יחבוש פעם שטריימל... ביום החתונה של כ"ק אדמו"ר מצאנו קלויזנבורג שליט"א קיבל מרן זי"ע קהל לפני החופה...

מרן שליט"א: מלבד מה שקיבל גם בין החופה לסעודת החתונה.

ר' יענקל: ואבי היה האחרון שנכנס, והייתי יחד עמו, ומרן זי"ע פנה אלי ואמר: איך ווייס נישט וואס צו זאגן, אביך הוא כל כך קרוב וחשוב אצלי, והוא מגיע לחתונה של בני בלי שטריימל... ואבי הצטדק ואמר,

באתי לשמחה עם הלבוש שאני לובש בחתונות של צאצאיי... אבל מרן זי"ע חזר על דבריו, עד שהוסכם שבקרוב יתחיל ללבוש שטריימל ובעקיטשע, ואכן בשמחה הבאה שעשה לבש בעקיטשע, ובשמחה שלאחריה כבר חבש שטריימל...

מרן שליט"א: זכורני שבאותה חופה ירד גשם זלעפות...
ר' יענקל: מרן זי"ע אמר אז, שהלא מרן הדברי חיים יורד לארה"ב וחיילים לטהר וללנקות את הרחובות לכבודו... אבי ז"ל נתדבק אל מרן זי"ע מיד לאחר השחרור. הוא היה אומר, שמנעוריו היה דרכו להסתובב אצל רבנים וצדיקים, ועמו במחנה היה יחד עם הרב מסאלקא זצ"ל והרב מקראסנא זצ"ל ודבק בהם. שם גם דבק בכ"ק מרן זי"ע.

באחד הימים חשב אבי ז"ל שאיבד את כל עתידו, שאל את מרן זי"ע מי יקח אחריות על חיי. אז אמר לו מרן זי"ע, אני אקח את האחריות, ואם אתה מוכן להיות כבני אקח את האחריות עליך... מרן זי"ע שאלו אז לגילו, ונקט במספר שנותיו, ואמר לו מרן זי"ע, הרי בני הגדול ליפאל'ע היה בגילך... ואמר לו עוד כמה ענינים.
הרב חיים: אחד אמר לי שאבי ביקש אז ממרן זי"ע שיכתוב לו זאת בכתב ועם עדים...

ר' יענקל: ומאז עד זיבולא בתרייתא היה דבוק בכל לבו ונפשו.

ר' הערשל: אמי נשארה אחרי המלחמה עם עוד ג' אחיות, מרת טסלר ומרת פוקס ומרת גענוד.
ר' יענקל: עם האח הרה"ח ר' יצחק שווארץ.

הרב חיים: אמי ע"ה לא ידעה אפילו תיבות התפילה, רק הפרק 'בצאת ישראל ממצרים' היה שגור היטב על פיה, וכאשר הגיעה לאמריקה אחר הרבה טלטולים היו צריכים לבחון אותה בשביל להכניסה לבית יעקב, ובסייעתא דשמיא בחנו אותה בדיוק על פרק זה...
מרן שליט"א: עם כל ההסתר פנים ראו הרבה ניסים וגילויים.

היכן היה החתונה שלהם?

ר' יענקל: באמריקה.

ר' הערשל: מיד אחרי החתונה היתה אמי ע"ה מבשלת עבור הבחורים, וכל בחור שהיה רעב היה בא לבקש אוכל...
מרן שליט"א: אביה הגיע ממוצא אשכנזי...

ר' יענקל: הוא היה חזן בבית הכנסת הגדול בקלייורדיין, שהיה הבית כנסת השני בגודלו בכל הונגריה.

מרן שליט"א: טאלטשווא גם היתה עיירה של אשכנז'ישע... השו"ב רבי אליעזר וורובל זצ"ל גם הגיע משם.

ר' יענקל: פעם ראשונה שאבי ראה את מרן זה היה בסוכות תש"ד אצל הרה"ק רבי שלום אליעזר זי"ע,

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

וראהו גם באמצע המלחמה כמה פעמים, והיה בשעת המעשה עם נס המים.

מרן שליט"א: זה היה בצעדה כשעזבו את גוט ווארשא, שמתחילה לקחו אותם לשם לפנות את ההריסות לאחר שהפציצו את הגטו.

ר' יענקל: אבי היה מספר שהוא ראה את מרן זי"ע שוכב על הדרגש ואומר 'אבינו מלכנו', וחמישים שנה לאחר מכן כשסיפר זאת אמר שמעולם לא ראה ילוד אשה יכול לבכות כל כך...

ר' הערשל: הוא סיפר שמרן אמר גם באידיש, מיין טאטע, מיין קעניג...

ר' יענקל: בזכות קיום מצות כיבוד אם זכה אבינו לאיזה תקופה במלחמה שהיה לו יותר קל, כי אמו אמרה לו תמיד שיראה לרחוץ במים קרים כי זה בריא לגוף, והוא הקפיד על זה, וגם במלחמה כשבא לידו הזדמנות היה רוחץ עצמו במים קרים. ופעם תפס אותו אחד הדייטשן בשעת מעשה, ואמר לו, אתה נראה אדם נקי ואם כן אתה ראוי לעבוד במטבח... ושם היה לו יותר קל, והיה משיג חלב להרב מסאלקא זצ"ל שהיה עמו במחנה. הוא הכיר טובה לאבי ז"ל, ולאחר המלחמה לא הלך כמעט להשתתף בחתונות, והחתונה של אבי היה מהחתונות הבודדות שהוא הגיע להשתתף.

בחג הפסח האחרון במלחמה לא אכל אבי ז"ל חמץ כל הפסח, וביום אחרון של פסח הרגיש ממש בכלות הנפש, והרב מקראסנא אמר לו שמותר לו לאכול, ואף נשבע על כך... אבל אבי עמד על כך שלא לאכול, ואמר אם הצלחתי בז' ימים הראשונים אוכל לסבול עוד יום. ואמר לו הרב מקראסנא, שפסח הוא חג האביב, אבי"ב ר"ת של שמו אהרן יהושע בן באשא... כשפגשו לאחר מלחמה אמר לו הרב מקראסנא שלא האמין שישאר לחיות...

הרב חיים: אבי נפטר בפרשת ראה שבו קוראים הפסוק שמור את חודש האביב...

ר' יענקל: כל תלמידי שארית הפליטה הרגישו כבניו של מרן זי"ע אבל אבי הרגיש כבן יחיד...

ר' הערשל: הוא סמך עליו בכל עניני הכספים...

ר' יענקל: הרי את הצוואה הפקיד אצלו.

ר' הערשל: מרן זי"ע התבטא פעם, שעליו אפשר לסמוך במיליון דולר ללא חתימה...

ר' יענקל: הרי כתוב בספרים שאלו בחיים חיותם היו

דבוקים לצדיק, אזי בעולם האמת זה ממשיך. **מרן שליט"א:** שיהיו כל הצדיקים מליצי יושר. וקם **מרן שליט"א:** ואמר המקום ינחם אתכם וכו'.

אח"כ קיבל מרן שליט"א קהל. באמצע הגיע לביקור בקו"פ כ"ק האדמו"ר מנדבורנה אלעד שליט"א, לרגל שמחת נישואי בתו הכלה, וזהו תוכן השיחה: **מרן שליט"א:** חודש שבט הוא כבר המתקה, אחרי חודש טבת...

האדמו"ר מנדבורנא אלעד: כ"ק אבי זצ"ל אמר על חודש שבט, 'אין בשבטיו כושל'.

מרן שליט"א: מרן הדברי חיים אמר שהוא שמח בר"ח שבט כיון שבכל ב' שבועות יש יומא דפגרא עד חג השבועות (עי' דרכי חיים, אות קכא). וכל יומא דפגרא משפיע על שבוע הקודם ושבוע שלאחריו.

בית שמאי אומרים באחד בשבט (ראש השנה ב, ב), ולעתיד לבא יהא הלכה כבית שמאי (חלק שמעון, ערך ז, בנימין, ד"ה ונקדים עוד; ויקהל משה, דף מה, ב), וכבר עומדים סמוך ונראה, ערב ראש חודש...

האדמו"ר מנדבורנא אלעד: בחמשה עשר בשבט היה עסק שלם, וגם בחוץ לארץ היו מחפשים שיהיה אתרוג מארץ ישראל.

מרן שליט"א: בפסח שני גם עשו עסק גדול בנדבורנה. **האדמו"ר מנדבורנא אלעד:** יש אז תרעין פתיחין (זוה"ק, פרשת בהעלותך, ח"ג דף קנג, א).

מרן שליט"א: איתא בירושלמי (פסחים, פרק ט, הלכה א; ועי' מנחת חינוך, מצוה שפ) שנסתפקו אם יבנה המקדש בין פסח ראשון לפסח שני אם יביאו קרבן פסח בפסח שני עיי"ש, ונמצא שאותם ימים מסוגלים לגאולה.

האדמו"ר מנדבורנא אלעד: פסח שני נותן חיזוק שגם יהודי שנמצא בדרך רחוקה אינו נאבד.

מרן שליט"א: בבני יששכר (מאמרי שבט, מאמר א אות ב) כותב על מזל דלי שהוא מזל חודש שבט, שזהו מזל ישראל.

האדמו"ר מנדבורנא אלעד: איתא במדרש (אסת"ר ט, ב) שישראל נמשלו להרבה מיני פירות.

מרן שליט"א: צדיקים אמרו ששבט נוטריקון ש'מרם ב'רכם ט'הרם.

האדמו"ר מנדבורנא אלעד: הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע אמר, שקודם צריך להיות 'ברכם' ואחר כך יכול להיות 'טהרם'.

*

אשר יחפוצו יטו את המזל כיון שמזלן הוא עבד משמש אל התורה, ותבין לפי"ז מה שדרשו רז"ל אצל העבד הנאמן של אברהם אבינו (שהוא היה הראשון ראש יחוסינו, שהגביהו הקב"ה למעלה מן המזלות, הנה עבדו זקן ביתו דרשו עליו בפסוק ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר [בראשית טו ב]) דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים [יומא כח ע"ב], ונרמז הדבר אצל העבד להורות על הנ"ל, שעל כן מזל דלי הוא מזלן של ישראל, כי הדלי הוא עבד משמש אל המים זו תורה, והעבד אין לו רצון בעצמו כי אם רצון האדון כמו שכתב החסיד כחובת הלבבות [שער עבודת האלקים פ"ה], הבן הדבר.

² ראה בספר פאר יצחק (פרק י, אות יג): כל ימיו של רבינו [הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע] היתה זו כל מגמתו, בין

* ראה שם: בספר יצירה [פ"ה י'] המליך אות צ' בלעיטה וקשר לו כתר וכו', וצר בו דלי בעולם ושבט בשנה וקורקבן בנפש זכר ונקבה, ע"כ, אמרו התוכניים הראשונים כי מזל דלי הוא מזל ישראל, (הגם דקייל"ן אין מזל לישראל [שבת קנו.], היינו שישראל על ידי מעשיהו בתורה הופכין שפיטת המזל לכל אשר יחפצו, אבל על כל פנים בתולדה יש להן מזל, עיין בגמרא שבת [שם]), והנה יש לומר דלבעבור זה דלי הוא מזלו של ישראל, כי דלי עשוי לשאוב בו מים וזה פעולתו, והנה הוא משמש אל המים, ואין מים אלא תורה [ב"ק יז]. כמד"א [ישעיה נה א] הוי כל צמא לכו למים, להורות על האמור דמזלו של ישראל הוא עבד משמש אל התורה, והגם שפיטת המזל מחייב באיזה אופן וכו', הנה על ידי עסק התורה ומצות יתהפך הכל לטוב, ולכל

האדמו"ר מנדבורנא אלעד הגיש הזמנה לשמחת נישואי בתו שתחי'.

מרן שליט"א: השי"ת יעזור שיהיה ריבוי של שמחות. **האדמו"ר מנדבורנא אלעד**: הרבה פעמים שמעתי מכ"ק אבי ז"ל, וכל הנראה קיבל זאת מזקני ירושלים מגזע צאנז שהיה מסתופף אצלם בצעירותו, שכאשר באו לשאול את מרן הדברי חיים בעניני שידוכים, היה עושה תמיד תנועה קבועה בידיו ואומר: אם המלאכים היו יודעים, גם אני הייתי יודע...

מרן שליט"א: הקב"ה מזווג זיווגים (ב"ר סח, ד)...

האדמו"ר מנדבורנא אלעד: איזה פולישע איד אמר לי פעם, שהוא יהודי מאמין עד שמגיע לענין של שידוכים, ותמהתי עליו מאוד, ואמר לי, שבשידוכים רואים בחוש את יד ה' ואין צריכים לאמונה...

מרן שליט"א: מה' אשה לאיש (מועד קטן יח, ב) ... אולי כיון שמזווגים לאדם לפי מעשיו (סוטה ב, א), וזאת אין המלאכים יכולים לידע אלא הקב"ה בעצמו. וכבר עמדו בזה כי הלא ארבעים יום קודם יצירת הולד כבר מכריזים בת פלוני לפלוני (שם), ויש בזה ענינים של גלגולי נשמות. הנסתרות לה' אלקינו.

וכיבדו מרן שליט"א בלחיים ומזונות.

האדמו"ר מנדבורנא אלעד: הננו נכדי קאמארנא ומברכים 'שהכל' קודם.

מרן שליט"א: גם אצלנו נוהגים כך. הרה"ק מקאמארנא זי"ע כותב על זה בחריפות גדולה¹ (אוצה"ח בסו"פ וילך, אות א). ומביא עוד (שלחן הטהור, סי' ריב, י) על כמה צדיקים שנהגו כן, כמו הרה"ק מאפטא זי"ע והרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב זי"ע ועוד.

האדמו"ר מנדבורנא אלעד: אביו של חותני היה מגזע טאהש. וסיפר שהרה"ק רבי אלימלך מטאהש זצ"ל היה פעם אצל הרה"ק מבלאזוב זי"ע, והיו יחד בבית המדרש והרה"ק מבלאזוב ראה את הרה"ק מטאהש מברך קודם שהכל על 'תיקון' שחילקו שם בבית המדרש. קרא לו הרה"ק מבלאזוב ואמר, שכיון שהוא רב ומביטים אחריו, צריך לברך קודם מזונות, כפי שנפסק בהלכה. הרה"ק מטאהש קיבל את דבריו ושב לביתו, וכשנכנס הביתה ועבר על יד ארון הספרים נפל משם ספר על הארץ והגביהו והחזירו לארון, אבל לאחר זמן קצר שוב נפל הספר, וכך היה כמה פעמים עד שהביט וראה שזהו חומש היכל הברכה מהרה"ק מקאמארנא, ונפתח בדיוק במקום שכותב שם אודות הענין להקדים שהכל למזונות... מיד שלח מכתב אל

הרה"ק מבלאזוב וכתב לו מה שארע ושבגין כך ימשיך כפי שנהג עד עתה להקדים שהכל למזונות. וזקני זצ"ל ראה את המכתב.

מרן שליט"א: הטעם הפשוט הוא כי עיקר הכוונה הוא ל'לחיים' ואינו בגדר טפל למזונות.

הרה"ק משינאווא זי"ע גם נהג כן, והוא היה הלכה מענטש, ואמר טעם על פי הכתוב (תהלים עא, ח) ימלא פי תהלתך, וכשאוכלים המזונות קודם נשארים פירוורים בפה.

כאמור העטרת צבי זי"ע גם נהג כן. מרן הדברי חיים זי"ע לאחר הסתלקות רבו הרה"ק מראפשיץ נסע אל העטרת צבי, ולפלא שהיה קורא לו 'רבי' ואילו את הרה"ק מראפשיץ קרא 'דער אלטער רב'.

האדמו"ר מנדבורנא אלעד: הניגונים בצאנז גם לקחו מראפשיץ?

מרן שליט"א: יש הרבה ניגונים שמקורם מראפשיץ, אבל בצאנז גם היו בעלי מנגנים ובעלי תפילה.

אצל מרן אדמו"ר זי"ע לא שמו על זה דגש. חותני זצ"ל היה אומר בבדיחותא, שאילו היה לו למרן אדמו"ר זי"ע חוש ומשיכה גם לנגינה, הרי לא היו מסיימים התפילות לעולם...

האדמו"ר מנדבורנא אלעד: בצאנז היה את הבעל מנגן ר' אביש מאיר...

מרן שליט"א: אביכם גם נהג לעשות קודם שהכל? **האדמו"ר מנדבורנא אלעד**: לא. כשהיה יא"צ לאחר התפילה עשה שהכל אבל לא אכל מזונות.

כנכד ראפשיץ היו דברים שכן נהג, כגון שבשבת בבוקר עשה ב' פעמים קידוש, ופעם אחת על י"ש. לאבי זצ"ל היה אח שהאנגלים הרגו אותו.

מרן שליט"א: בספינה, כשעלה לארץ ישראל.

האדמו"ר מנדבורנא אלעד: הוא היה נקרא על שם הרה"ק מקאמארנא זי"ע, 'יצחק אייזיק יהודה יחיאל', ואחר כך שמע זקני זצ"ל שיש איזה קבלה ששמו של הרה"ק מקאמארנא אין לו קיום בארץ ישראל... והיו עוד כמה מקרים עם כאלו שנקראו בשמו המלא. בכלל בקאמארנא לא נתנו כל כך את השמות, ובדרך כלל נתנו רק חצי שם...

מרן שליט"א: היה כמה חילוקי דעות בין הרה"ק מקאמארנא למרן הדברי חיים², אולם מרן אדמו"ר זי"ע סיפר, שלאחר הסתלקותו של הרה"ק מקאמארנא, הגיע בנו הרה"ק רבי אליעזר'ל לצאנז, ומרן הדברי חיים אכל עמו מתוך קערה אחת, ואח"כ

זה יש לערער ולפקפק שיאן לך דבר שלא יהיה בטל לחמשת מינים, אבל אעפ"כ כיון שרוב העולם נגררים לסעוד לבם ביין שרף יברך על שניהם, אבל עכ"פ יברך על יין שרף מקודם, אבל המברך בורא מיני מזונות קודם ואח"כ על יין שרף, נראה שהוא ברכה לבטלה, והכל לפי מה שהוא אדם, וכן נהג אדמו"ר הגאון הקדוש מוהר"ר אברהם יהושע העשיל מאפטא לברך על היין שרף קודם. עכ"ל"ק.

¹ כידוע היו ביניהם חילוקי דעות בענין הדפסת סתרי תורה לכל אדם, ואכהמ"ל. וכן נחלקו ביניהם בענין כשרות עופות קפריסין שהובאו לגאליציא בשנת תר"כ, שהרה"ק מקאמארנא אסר אותם ואילו מרן הדברי חיים התירם.

בתורה בין בתפלה, להמשיך על ידם לכל ישראל אך טוב וחסד, ובכל דרושי תורה שלו, סמוך לחתימה, היה מוצא תמיד סמוכים בפסוקים שדרש עליהם, שיושעו בני ישראל בבני חיי ומזוני, וכל מי שצריך לישועה יושעו - 'לשונו ממש'. וכששאל אותו הגה"ק ר' יהושע זצ"ל מבעלזא, מדוע הוא מטפל רק בצרכי גופם ופרנסתם של חסידיו ואינו אומר להם דברי מוסר, השיבו רבינו בזה"ל: אנו מתפללים בכל יום בתפלת אנא בכת, 'ברכם טהרם', בתחילה 'ברכם' ואח"כ 'טהרם', בראש וראשונה צריכים בני ישראל להיושע בפרנסה, והטהרה תבא מאליה.

² וז"ל"ק: ומי ששותה יין שרף עם מיני תרגומא שזה שוה לכל נפש שהיין שרף הוא העיקר, ועכ"פ אינו טפל, ואע"פ שגם על

גלנץ שליט"א, שמרן זי"ע אמר בנוגע לכמה מפסקיו של הרה"ק מקאמרנא, שהם להלכה ולא למעשה.¹ **מרן שליט"א:** דבריו לא נאמרו להמון העם, ומרן אאדמו"ר זי"ע היה אומר שרואים שהרבה שנים לא הדפיסו זאת מחדש, בעוד שאת שאר ספריו הדפיסו. את החומשים הדפיסו.² **האדמו"ר מנדבורנא אלעד:** אבל רואים שכל רז לא

שהרה"ק מקאמרנא שלח לומר למרן הדברי חיים ששורש נשמתו הוא מרבינו זרחיה בעל המאור ז"ל, ואח"כ אמר מרן הד"ח בסעודה שלישית, שמלאכים ושרפים פוחדים משרוש נשמתו.³ ראה בגליון בצילא דמהימנותא (דברים תשע"ג) מה שסיפר הרה"ח ר' משה רייך ז"ל: הרב אברהם אבא זיס ז"ל, שהדפיס לראשונה את השולחן הטהור מהרה"ק מקאמרנא זי"ע בשנת תשכ"ג מכת"י, קיבל את תכריך הכתבי ידות מאת נכדו כ"ק האדמו"ר רבי ברוך מקאמרנא זצ"ל באמצע השואה, כאשר פנה אליו האדמו"ר מקאמרנא ואמר לו יודע אני שלא אזכה לעבור את המלחמה, ואילו אתה תזכה להינצל ולהישאר בחיים, על כן אמסור לך הכת"י שהחבאתי אצלי, וביקש ממנו שישמרם אצלו, ובעז"ה כשיסתיים המלחמה יוציאם לאור עולם, ובאותה שעה הורה לו האדמו"ר מקאמרנא כמה קטעים שישמתי קודם ההדפסה. לפני שעמד הרב זיס להדפיס השולחן הטהור, בא אל מרן זי"ע ושאל בעצתו מה לעשות, כיון שנצטווה להשמיט כמה קטעים, אבל הוא מתיירא להשמיטם, ואמר לו מרן זי"ע שאכן גם הוא מתיירא להורות על השמטת דברי הרה"ק מקאמרנא, אבל נכון שירשום ליד אותם קטעים שהם "להלכה ולא למעשה". לאחר איזה זמן הדפיס הנ"ל את הספר, והביאו לפני מרן זי"ע. מרן זי"ע עיין באתון מקומות שדיברו אודותם, וראה שלא רשום שם כלום, ותמה על זה. והשיב ר' אברהם אבא זיס: הנה ניחמתי בדעתי שאם רבינו מתיירא להשמיט דברי הרה"ק המחבר, אז אני מתיירא גם לכתוב שהם להלכה ולא למעשה... ונתחייק מרן זי"ע...

¹ וראה בגליון בצילא דמהימנותא (נצבים תשע"ה) מה שסיפר כ"ק האדמו"ר מקאסאן שליט"א: שמעתי מעשה פלא מכ"ק האדמו"ר מקאלוב שליט"א לרפ"ש, ששמע זאת מאחד מדודיו ששמע זאת מהחסיד מוה"ר יוסף לייב כהנא זצ"ל שהיה נוכח בעצמו בשעת מעשה, שפעם כשנסע לצאנז מצא שם אדם אחד מלעמבערג שלא היה מחסידי צאנז ובא לצאנז בפעם הראשון, ורבי יוסף לייב עמד אחריו בשורה, ואותו אדם נכנס ומרן הדברי חיים שאל אותו מהיכן הוא, ואמר מלעמבערג, ושאלו במה הוא עוסק, והשיב שיש לו בית דפוס, ושאלו מרן הדברי חיים מה מדפיסים כעת, ואמר שהרבי מקאמרנא (הרה"ק מהרי"א זי"ע) מדפיס את החומש שלו. נתלהב מרן הדברי חיים ביותר לכמה זמן ונתעמק במחשבותיו כשהוא רוקע ברגליו ודופק בידיו על השלחן וכו', ולאחר זמן אמר לו: תאמר להרבי מקאמרנא שאני אמרתי שלא ידפיס החומש. ושוב נתלהב מרן הדברי חיים כנ"ל, ושוב אמר לו הדברים הללו, וכך היה ג' פעמים, ונפרד ממנו. אחריו נכנס רבי יוסף לייב לקבל שלום, ומיד יצא מן החדר, וביציאתו ראה את הרה"ק מגארליץ מדבר עם אותו אדם ושואל אותו מה היה בפנים החדר, ואותו אדם סיפר לו את כל הנ"ל. שאל אותו הרה"ק מגארליץ מה בדעתו לעשות, והשיב שבוודאי יעשה כמו שאמר מרן הדברי חיים. אמר לו הרה"ק מגארליץ: איך מייך, איידער דו גייסט, זאלסט זיך פאררעכענען מיט די חברא קדישא... כל זאת שמע רבי יוסף לייב בעצמו...

בספר שיחתן של עבדי אבות (עמ' נד) מובא מכ"ק הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל בשם כ"ק האדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצ"ל: הוי עובדיא בעבע"ב אחד גדול בתורה מחסידי צאנז, שאא"ז הדברי חיים זצ"ל יעץ לאנשי עירו שיקנו ממנו חנותו בכדי שישיא לתורה לבד וישמש להם לרב. והרה"ק מקאמרנא זי"ע בא פעם לעיירה הנ"ל, וכל בני העיר נכנסו אליו, ובתוכם הרב הנ"ל, והסתיר עצמו בלבוש שאר בני אדם סוחרי בהמות שבעיר, והרה"ק מקאמרנא הראה לו הרבה רוח הקודש, כגון שאמר לו תירוף על קושיא שבלימודו, וגם כוון למחשבתו, אך אמר לו [הרב] שלמרות שרואה אצלו רוח הקודש אעפ"כ לא ייזי מדביקותו ברבו הדברי חיים זי"ע, ואמר לו זאת בגלוי. ושלח אתו הרה"ק מקאמרנא שליחות להדברי חיים שידבר על לב בנו הרה"ק מגארליץ זצ"ל שיפסיק מפעולותיו המנוגדות לספריו, במיוחד לחומשי היכל הברכה שכידוע שהרב מגארליץ נהג בהם קשות, עכ"ל.

אמר לו: איך מיט אייער פאטער זענען געווען הארץ פריינד'... העולם סברו כי גבה טורא בינייהו.⁴ **מרן שליט"א:** גם אצל הנכדים לא נהגו הכל כפסקיו של הרה"ק מקאמרנא. **האדמו"ר מנדבורנא אלעד:** כשלמדתי כאן בישיבה שמעתי, איני זוכר אם מהרה"ג רבי שלום מרדכי רייניץ ז"ל הי"ד או מלהבחל"ח הרה"ג רבי יהודה צבי

² מובא בספר מראה אש: שמעתי מפי קדשו של הרה"צ רבי אליעזר מקאמרנא, בנו של הרה"צ רבי אייזיק מקאמרנא, שאחר הסתלקות אביו הקדוש נסע לק"ק צאנז לקבל פני הרה"ק, וכאשר בא לפני הרה"ק עמד הרה"ק ונתן לו שלום, ואמר לו: מחותן, איר וייסט דאך א וודאי אז איך בין געווען מיט אייער טאט'ן אוהבים נאמנים.

ובשבת אחר הסעודה אחז אותי בידי ואמר, מחותן קומט מיט מיר טרינקען איין גלעזיל ביער, ואז היה זייגער שלש קודם תפלת מנחה אך מה היה לי לעשות, והלכנו אל החדר שלו, והמשמש נתן על השולחן איזה צלוחית עם ביער הטוב (פארטא) שהוא חזק מאד כמו יין שרף, ואני לא שתיתי רק כחצי כוס, אך הרה"ק שתה שני צלוחית, ושערתי בדעתי שזמן הביער ששתה הרה"ק יכול אדם להיות שיכור, ואני ראיתי שהזמן קצר לתפילת המנחה ועוד היה צריך לי להכין עצמי לתפילה, ואמר הרה"ק, עתה אלך לישון לכבוד שבת. ואני הלכתי להכין עצמי קודם התפילה, והיה בערך עשר מינוט מעת אשר עזבתי את הרה"ק כאשר באתי אל הבית המדרש, ושמעתי שהרה"ק כבר צועק אשרי יושבי ביתך, והספיק לישן ולהכין את עצמו להתפלל בעשרה מינוטין.

ובהקדמה לספרו 'אור עינים' כתב הרה"ק רבי אליעזר צבי מקאמרנא זי"ע: ואחר פטירת אדוני אבי מורי ורבי זלה"ה, הייתי מסתופף בצל קדשו של מחותני הרב הגאון הקדוש איש קדוש אלקים מו"ה חיים ה"ש זלה"ה מסאנז, ושמע מאנשי שלומיני שיש תחת ידי חיבור כזה, ושלח להראות לפניו חיבור הזה, והי' מעיין בו בלילה, אור ליום ב' פ' לך וכו', וביום ב' אחר התפלה נטלתי ממנו רשות ליסע לבית השלום, ואמר לי, עיינתי בספרה וראיתי כמה דברים נחמדים הנצרכים לבעלי נפש דקדושה, ואבקש מכם להדפיס זה הספר בקרוב, כי העולם צריך לו. הובא בספר שלשלת קאמרנא.

ובגליון בצילא דמהימנותא (ערב סוכות תשע"ד) מובא מה שאמר כ"ק האדמו"ר מקאלוב שליט"א לרפ"ש: הרה"ק מקאמרנא כותב לשון פלא בהקדמה לחומש היכל הברכה, וז"ל: ומעתה ידעתי גם ידעתי, כשיצא חבורי זה בעולם יתחברו על העניי הזה וידברו סרה, זה בכה וזה בכה, ויחלישו דעתי, ולכן בקשתי שטוחה לפני אהובי עליון צדיקי הדור, **שהם חיים ממש** בכל רגע מאור אלקי השופע עליהם בכל נשימה ונשימה, ו**נקראים חיים**, והם חיים בכל רגע מן ואתה מחיה את כולם הדבקים באלקים חיים, שיסכימו על ספרי זה ויחזיקו אותי שיהיה לי בכח לגמור הדפסה על כל חמשה חומשי תורה עכלה"ק, ואין לזה שום פירוש זולת מרן הדברי חיים, א פלא'דיגע לשון...

³ ראה בספר י"ג אורות (מערכת צאנז) שפעם אמר הרה"ק מקאמרנא, כי העולם עומד על אח"ד, היינו אייזיק (הוא בעצמו), חיים (מרן הדברי חיים), ד'וד (הרה"ק רבי דוד מדינב). והרה"ק מדינב שהיה רגיל במילתא דבדיחותא, העיר ואמר: על מה שהעמיד אותי באחרונה, לא איכפת לי, אבל מדוע שם את עצמו בראשונה...

כן מסופר (מקור חיים, אות קצג) על חסיד אחד, שמדי שנה היה נוסע לראש השנה לקאמרנא וליום הכיפורים לצאנז, ופעם אחרי ר"ה כשעמד לנסוע מקאמרנא לצאנז אמר לו רבו: השנה כשתהיה אצל הרבי מצאנז בסעודת ערב יום כיפור, תראה שידבר מרוות עלי כן וכן, והטעם הוא מפני ששורש נשמתו הוא מהיכל פלוני ושורש נשמתו הוא מהיכל אחר, לכן הוא חייב להתנגד לי. ואכן בערב יום כיפור השתומם מאד אותו חסיד כששמע בסעודה בצאנז בדיק ככל אשר אמר לו רבו, וכשסיפר זאת למרן הדברי חיים, השיב ברוגז: מי הוא זה ילוד אשה שיכול לדעת את שורש נשמתו בעולם העליון, אפילו מלאכים ושרפים אינם יכולים להיכנס במחיצת שורש נשמתו.

ובספר שיחתן של עבדי אבות (עמ' נד) מובא מהגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל בשם כ"ק האדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצ"ל,

הישיבה ואב"ד קהלתנו הק' בארה"ב שליט"א. קבלת שבת - הרה"ח ר' חיים בלומנטל מפעיה"ק.

בזמירות בשוה"ט התכבדו, כל מקדש - הרה"ח ר' אפרים יחיאל רייכמן גבאי בית מדרשנו ברח' ר' יהודה הלוי בב"ב, מה ידידות - הרה"ח ר' נחמן וורובל מפעיה"ק. בברכת המזון על הכוס התכבד - הגה"ח רבי שמואל אריה שפירא שליט"א ר"מ בביהמ"ד המרכזי אהל נחמיה פעיה"ק. שבע ברכות (לחתן החבר צבי אביגדור נ"י ב"ר חיים מאיר איימר מברכפלד, עם בה"ר חיים מנחם יעקובוביץ מפעיה"ק) - בירך מרן שליט"א.

אח"כ נערך שמחת השלום זכר לרגל הולדת הבן להר"ר אלימלך ברגר מקרית צאנז טבריה (בה"ר מרדכי אריה מפעיה"ק, וח"ר מרדכי אסטרייכר מב"ב), להר"ר מנחם שנק מחיפה (ב"ר משה דוב מפעיה"ק, וח"ר מרדכי אריה ברגר מפעיה"ק), להר"ר יהודה שטראה מפעיה"ק (בהג"ר אהרן שמואל מאנטווערפן, וח"ר נפתלי צבי מרמורשטיין מפעיה"ק), להר"ר שמואל זית מחיפה (ח"ר משה יצחק דויד מפעיה"ק), להר"ר משה שפירא מפעיה"ק (ח"ר מרדכי שפירא מפעיה"ק), ולהר"ר שמואל ברוך פריילך מפעיה"ק (ח"ר נחמן וורובל מפעיה"ק). ועברו הקהל לקבל פירות.

אניס ליה, החסירות והיתירות, הנגלה והנסתר...
מרן שליט"א: כל התורה כולה, בלי שום ספק...
המעשיות שהוא מספר על עצמו, זהו דברים נוראים, מבהיל על הרעיון...
האדמו"ר מנדבורנא אלעד: הרבה גילויים מן השמים. וליווהו מרן שליט"א החוצה. ונפרדו לשלום.

יום חמישי פר' וארא ר"ח שבט

בתפילת שחרית התפלל מרן שליט"א הלל לפני העמוד, ועלה רביעי לתורה.

יום שישי פר' וארא ב' שבט

בשעה 6.00 לפנות בוקר נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא לאמירת כל ספר תהלים כנהוג בחצרות קדשנו בימי השובבי"ם, לפני העמוד עבר הרה"ח ר' אליעזר דיקשטיין מפעיה"ק.
אחר תפילת שחרית נערך שמחת הברית לבן הר"ר דוד ליברמן מפעיה"ק (ב"ר יהושע מאלעד, וח"ר דוב משה ישכיל מפעיה"ק).

שב"ק פר' וארא ג' שבט

תפילת מנחה התפלל לפני העמוד - הגה"צ ראש

תוכן הפלפול שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

גם להבין הא דפרש"י בפסוק למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתי, וא"ת מה איכפת לך קובל אני על ששלחתי, והדברים תמוהים מאד, וכי ס"ד דצערנו של משה רעיא מהימנא היה רק בגין שנשלח לחנם.

ויתכן בדרך דרוש, בהקדם דברי כ"ק אאדמו"ר זצללה"ה (שפ"ח חו"פ לירח האיתנים דרוש פ"ו) לבאר דברי רש"י הללו וא"ת מה איכפת לך קובל אני על

בתוה"ק וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה' וכו', ובסו"פ שמות וישב משה אל ה' ויאמר ה' למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתי ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע להם הזה וגו', ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וגו', ויש לבאר מה תשובה הוא ויאמר אליו אני ה' וכו', על מה ששאל מרע"ה למה הרעותה וגו'.

להשיג את החומשים הנ"ל ולא עלה בידו. וסיפר להם מרן זי"ע: בהסתופפי באחת הפעמים בצל קדשו של חו"ה הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זי"ע ראיתי אצלו את החומשים עם פירוש היכל הברכה, וכשהבחין בתמיהתי סיפר לי שפעם שבת אצלו בראצפערט חותנו הגה"ק רבי מרדכי דוב מהורנוסטייפל זי"ע, ובערש"ק לאחר תפלת שחרית בעודו מעוטר בתפילין דר"ת ביקשו שיביא לו חומש להעביר הסדרה שמו"ת, וכשהביא לו איזה חומש, אמר שכוונתו לחומש היכל הברכה. וכמוכן שהתפלא למשמע דברים אלו, ורמז זאת לחותנו הק', אך הוא ענה לו שאין לנו עסק בנסתרות שבין מלאכי עליון, והפטיר "הנני מבקשך שתקנה עבורך החומשים הנ"ל". כמוכן שהוא לא אחר לעשות, ותיכף שלח שליח מיוחד לעיר הגדולה דעברעצין לקנות לו שם את החומשים הנ"ל. וסיים רבי שלום אליעזר'ל בפנותו למרן זי"ע: וגם הנני מבקשך לקנות את החומשים האלו, וסיים מרן זי"ע ואמר שהיו לו החומשים הללו לפני המלחמה וקעת רבה שמחתו ששוב זוכה באורה זו תורה זו. וכידוע כי מרן זי"ע רשם בדפי הכריכה של החומשים הנ"ל את שמות צאצאיו שליט"א וזמן לידתם כנהוג, ולאחר רבות בשנים כאשר הופיעו מהדורות הצילום המפוארות ומאן דהו רכשם עבור מרן זי"ע על מנת להחליפם בישנים, נטל מרן זי"ע את הדף עם שמות הצאצאים והניחם בחומשים החדשים.

אמנם ראה בספר נועם שיח (עמ' קנד-קנה), שפעם היה הרה"ק מגארליץ זי"ע על שבת בק"ק האדאס, שבגלילות שם התגוררו הרבה מחסידי צאנז, והרה"ק מגארליץ נתאכסן בבית המרא דאתרא הגה"צ רבי אהרן ישעיה מהאדאס זצ"ל שהיתה לו דירה רחבה. וכאשר הגיע לשם הרה"ק מגארליץ אמרו לו שהרב הוא מחסידי קאמארנא, ובקשו ממנו שיתנהג עמו בדרך כבוד כי הוא גאון וצדיק וכו'. ובערב שבת ביקש הרה"ק מגארליץ חומש בכדי להעביר הסדרה, והמשמש של הרב מהאדאס שהיה ממחוז מארמרוש נתן לו במכוון חומש קאמארנא, והרה"ק מגארליץ לא אמר לו כלום והעביר בו הסדרה, וכן בכל יום השבת היה מעיין בזה החומש.

ובענין זה הובא בבטאון 'צאנז' (גליון ר"ס במאמרו של הגר"י בויס שליט"א): שמעתי מאחד מחשובי זקני אנ"ש בנש"ק שליט"א את העובדא דלהלן: בשנת תש"י רכש הוא שליט"א ויבחל"ח הרבני ר' שמחה קופמאן ז"ל (שהיה תקופה מסוימת משמש אצל הגה"ק בעל עצי חיים זצוק"ל) את החומשים הק' עם פירוש היכל הברכה. על מנת למוסרם כנהוג לידי מרן זי"ע כמשלוח מנות בפורים (רכישת החומשים הנ"ל באותם שנים הסתכמה בסכום רב כשעדיין לא הופיעו מהדורות הצילום הנפוצות), וכשהגישו את החומשים לידי מרן זי"ע, נהרו פניו הק' ברוב שמחה וחדוה, ובאמרו כי זה עידן ועידנים השתדל

א"כ היה לו למולו אף דסכנה היא. ואפשר שלכן (שמות ד, כד) ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו, ועל שנתרשל נענש מיתה כמ"ש ברש"י שם, כיון שלא היה לו למשה להשיגה בסכנה שבדבר (וכיוצ"ב הביא המהרש"א בנדרים שם מהפענח רוא). וראה בפר"ד (שם דרוש א') הוכיח מדברי המזרחי הללו דסבירא ליה דלא יצאו מכלל בני נח להקל, דהרי אם היה להם תורת ישראל כדין עשה משה במה שלא מל מפני הסכנה, דוחי בהם כתיב עיי"ש.

בכן יתבאר דברי משה שהתאונן לומר ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה, דמזה שנבחרתי אני לדבר בשמך נתברר שלא חטאתי בכך שנתרשלתי מן המילה, דאם היה נחשב לי לחטא לא הייתי ראוי להיות שליח השי"ת, [ביציב פתגם הוסיף המהדיר להמתיק הדברים, עפ"י מה שהביא הכלי יקר (ויקרא יג, ו) דברי המדרש דמה שאמר משרע"ה מא"ז רמוז על המילה שהוא לח', ודפח"ח], ומכך נקבע דיש להם תורת ישראל להם ולא הייתי רשאי לסכן הולד ולמול, ולפי"ז קנה אברהם את הארץ בהילוך, וממילא דלא נחשב התחילה הגזירה מלידת יצחק, ומזה נמשך שהרע לעם הזה בקושי השעבוד כדי להשלים את הזמן.

וזהו שאמר ואם תאמר מה איכפת לך, שהרי לטובתם היא כדי למהר את הקץ על ידי קושי השעבוד, קובל אני על ששלחתני, דלולי זה שנתברר משליחותי שדין ישראל להם לא היה צורך בקושי השעבוד להשלים, מכיון שהיה אפשר למנות את שנות הגזירה מאז לידת יצחק, דלא קנה אברהם את הארץ אם דין בן נח להם, נמצא דעיי"ש שלחתני נגרם דב"ז שיהא צורך בקוה"ש, ודו"ק עיי"ש בשפ"ח בכמה אופנים.

*

ע"פ דרכו י"ל עוד, בהקדם לבאר דברי הגמ' בנדרים (שם) תניא רבי יהושע בן קרחה אומר גדולה מילה שכל זכויות שעשה משה רבינו לא עמדו לו כשנתרשל מן המילה, שנאמר ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו, אמר רבי ח"ו שמשה רבינו נתרשל מן המילה, אלא כך אמר אמול ואצא סכנה וכו', אלא מפני מה נענש משה מפני שנתעסק במלון תחילה שנאמר ויהי בדרך במלון, ונתחבטו המפוי

ששלחתני. ותו"ד עפימש"כ המפוי' (יפה תואר שמו"ד פמ"ו ס"א ד"ה אמר להם. פרשת דרכים, דרוש ה') דבנ"י יצאו ממצרים קודם זמן ארבע מאות שנה שנגזר עליהם, כי קושי השעבוד שהעבידו אותם בפרך השלים את הזמן, עיי"ש שביאר הכי בדברי המדרש, ולפי זה אין מקום לבא בטענה למה הרעותה לעם הזה, שהרי טובה היא להם שע"י כך יוחש עת גאולתם.

אלא דמצינו עוד יישוב להא דיצאו קודם השלמת ד' מאות שנה, כי משנולד יצחק עד שיצאו ישראל ממצרים ארבע מאות שנה, וממנו החלה גזירת כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וכמובא ברש"י בכמ"ד (בראשית טו יג). אלא דאם אר"י מוחזקת לנו מאבותינו שקנה אברהם את הארץ במה שהתהלך בה לארכה (עי' ב"ב דף ק' ע"א, ובפרשת דרכים דרוש ט'), א"כ לא ישבו בארץ לא להם עד שירדו מצרימה, וממילא דאין לחשב משעה שנולד יצחק, ונצרך קושי השעבוד להשלים הזמן (עיין צפנת פענח החדש ערך הקדש אופן א', משען המים פר' יתרו).

ודב"ז תלוי אם כבר יצאו מכלל בני נח קודם מתן תורה, כמש"כ הפרשת דרכים (דרוש א') דאין ספק שמדין חזקה נגעו בה, והרמב"ם (הל' מכירה פ"א הי"ז) כתב שאין הגוי קונה בחזקה, ואם אמרת דלא יצאו מכלל בני נח איך קנה אברהם בחזקה עיי"ש.

והנה מצינו בגמ' נדרים (דף ל"א ע"ב) אמר רבי ח"ו שמשה רבינו נתרשל מן המילה, אלא כך אמר אמול ואצא סכנה היא וכו' עיי"ש. והקשה המזרחי (שמות ד, כד) היאך הותר לעבור על מצות עשה דמילה משום סכנת הולד, והלא עדיין לא ניתנה תורה ולא נאמר בהם וחי בהם (ויקרא יח, ה) לדרוש ולא שימות בהם כדרדשו חז"ל (עי' יומא דף פ"ה ע"ב) עיי"ש. והיינו לפי הצד בגמ' סנהדרין (דף ע"ד ע"ב) דבן נח מצווה על קידוש השם, והטעם כמש"כ בתוס' שם (ד"ה בן נח) משום דלא כתיב בהו וחי בהם, וא"כ חייב למסור נפשו על כל מה שנצטווה, ומאחר שאברהם וזרעו אחריו נצטוו על המילה (רמב"ם הל' מלכים פ"ט ה"א), וגם אשת משה היתה בת יתרו ממדין שהם מבני קטורה (בראשית כה, ב) שגם הם חייבים במילה (רמב"ם שם פ"י ה"ח, ועיי"ן ח"א מהרש"א סנהדרין דף צ"ד ע"א ד"ה ויחד יתרו),

לכאר אמאי מיאן רבי יהושע בן קרחה לדרשו לשבח ולומר כמ"ש רבי שלא יהא גנאי ח"ו למרע"ה, ובמאי קמיפלגי הני תנאי.

ואפ"ל עפימ"ש החת"ס בתורת משה (בפר' שמות) עה"פ ותקח צפורה צור וגו', לכאר למה נשתהה מרע"ה מלמול, דהנה אי' בספר המכריע (סי' נ') שהמילה בעצמותה אינה סכנה, והא דמחללין שבת אחר המילה היינו משום דהוי מכת חרב כי מלין בברזל ומכת חרב הו"ל סכנה, ואם מל בקרומית של קנה לא הוי סכנה כלל, ומ"מ כיון דמצוה מן המובחר למול בברזל כמ"ש הקב"ה ליהושע (יהושע ה, ב) עשה לך חרבות צורים וגו', ובתרגום יונתן אזמלון חריפין, וכ"כ הרמב"ם (הל' מילה פ"ב ה"א) שמצוה מן המובחר למול בברזל, וכ"ה בשו"ע (יו"ד סי' קס"ד ס"ב), ובפרישה שם כתב, שמעתי טעם ע"פ המדרש שכך הובטח לברזל ביום שנקבע הכובע של ברזל שהיה בראשו של גלית לפני דוד, לכך מלין בסכין של ברזל אע"ג שעיי"ז יצטרכו אח"כ לחלל שבת.

ועל כן משה רבינו סבר דעדיף להמתין עם המילה עד בואו למצרים, מפני הסכנה, כי רצה למול בברזל כדי לקיים המצוה מן המובחר, דס"ל דמצוה מן המובחר עדיף מהא דזריזין מקדימין למצוות, וצפורה כאשר ראתה דמשה נסתכן הבינה דזריזות המצוה עדיף מקיום המצוה מן המובחר, לכך ותקח צור, עכ"ד (וכ"ה באריכות בחי' לשבת דף קל"ד ע"ב, ד"ה וראיתי, ובגדרים דף ל"א ע"ב).

כעיי"ז באו"א הביא בפרדס יוסף (פר' שמות) מספר כרם הצבי, דח"ו שנתרשל מרע"ה מן המילה, אלא שרצה לקיים המצוה במלון ברוב עם ויוכל להזמין קרואים לסעודת מצוה ובכך יקיים המצוה בהידור, וזה שאמרו שנתעסק במלון תחלה להכין מקום הסעודה. אך רצון ה' היה שלא להחמיץ מצוה בשביל הידור רק לקיימו בזריזות, וצפורה הבינה זאת ולא בקשה סכין יפה רק לקחה צור שנזדמן לידה תיכף עיי"ש.

וזה כעין מש"כ הייטב לב (סו"פ לך) על מה שכתבו המפול' (מזרחי בראשית פי"ג, כד, והובא בשפתי חכמים ר"פ וירא) לתרץ בהא דאחז"ל (יומא דף כ"ח ע"ב), דקיים אברהם אבינו כל התורה עד שלא ניתנה, א"כ מפני מה לא מל עצמו עד שנצטווה,

ותירצו דשאני מילה שא"א לקיימו רק פעם אחד, לכך כיון גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה, נמצא דאם היה מל עצמו לפני הציווי לא היה יכול שוב לקיים מצוה זו באופן של מצוה ועושה, לכך המתין אברהם עד שיצונו השי"ת למען יהא מצווה ועושה. וכתב הייטב לב דהיינו דסבר אברהם דכדי שיוכל לקיים המצוה ביותר הידור שפיר ראוי לו להתעכב ולהשהות המצוה.

והנה דב"ז אם זריזין מקדימין למצוות עדיף מלקיים את המצוה מן המובחר, או דמוטב להשהות את המצוה כדי לעשותה מן המובחר יש בה אריכות גדולה בפוסקים. ונציין רק ראשי פרקים, דכתב הרמ"א (סי' תכ"ו ס"ב) דאם חל מוצ"ש עד י' בחודש ימתינו לקדש הלכנה במוצ"ש, אבל יותר לא ידחו המצוה דמשום מצוה מן המובחר אין לדחות המצוה, והוא מתשו' תרוה"ד (סי' ל"ה), שכתב דהיכא דליל מוצ"ש הבא בקרוב, אינו לילות הרבה בחודש, כגון ז' או ח' בחדש, שאפילו אם יהא מעונן במוצ"ש, וב' וג' או ד' לילות אחריו, עדיין יש זמן לברך, עד סוף ליל ט"ו, כה"ג יפה להמתין עד מוצ"ש וכו', אבל אם ליל מוצ"ש הבא, יהא לילות הרבה בחודש, שאם יהיה מעונן בו, וב' וג' או ד' לילות אחריו, יעבור זמן הברכה, כה"ג אין להמתין עד מוצ"ש, דכל היכא דראוי הוא להסתפק, שמא תעבור המצוה, אין משהין אותה, אפילו כדי לעשותה יותר מן המובחר, והוכיח מהא דיבמות (דף ל"ט ע"א) לגבי יבום עיי"ש, הרי שיטתו ברורה דבכה"ג דליכא חשש לביטול המצוה שפיר דמי לדחות המצוה כדי לעשותה אח"כ מן המובחר.

אבל בספר חסידים (סי' תתע"ח) כתב וז"ל, כתיב (תהלים קיט, ס) חשתי ולא התמהמהתי לשמור מצותיך לא יעכב אדם את המצוה בעבור זה שאמרה תורה זה א' לי ואנוהו התנאה לפניו במצות כגון טלית נאה וספר תורה נאה, שלא יאמר אדם כיון שיש לי טלית לקנות אמתין עד שיבא לידי טלית יפה מאד אלא יקנה מיד טלית אע"פ שאינו יפה כ"כ, וכן עיר שאין בה ס"ת ויש שם סופר שיודע בדיוקא לכתוב אבל אינו יודע לכתוב כ"כ יפה כמו סופר אחר שלא יבא כ"כ בקרוב זמן, מוטב שיכתוב אותו המצוי מיד אע"פ שאינו כותב

לעשותה ע"י אחרים אל תפלס אלא מצוה שבאה לידך בין גדולה בין קטנה עשה. ומסתמא דברי הרדב"ז ז"ל במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים מיירי, עיי"ש באריכות, (וע"ע בשו"ת שבות יעקב ח"א, סי' ל"ד, ובשו"ת חכם צבי סי' מ"ה, ובהרבה ספרי אחרונים שהאריכו טובא בהאי ענינא, וראה בנשמת אדם בסו"ס חיי אדם ח"א, דין זהירות המצוות כלל ס"ח, ובשדי חמד כללים מערכת ז' כלל א', ח"ב דף ע"ה ע"א, ובאסיפת דינים מערכת חליצה, סימן א' אות ח', ח"ח דף כ"ט טו"ד).

ואין לומר דמה שדנו הרדב"ז והחכ"צ אינו בגדר זריזין מקדימין למצות, אלא בכלל דאין מעבירין עה"מ היינו שלא יניח את המצוה שבא לידו ויעסוק במצוה אחרת, (דהוי ביזוי למצוה הראשונה כמ"ש האחרונים), דענין זריזין מקדימין למצות היינו למהר לעשות אותה המצוה המוטלת עליו שלא יתעצל בקיומה, וכ"כ בטו"א (מגילה דף ו' ע"ב) דמה שמאחר זמן המצוה אינו בגדר אין מעבירין על המצות אלא דעובר על זריזין מקדימין למצות. שהרי בתשו' פנים מאירות (ח"ב סי' א') מדמה דין זריזין מקדימין למצות לאין מעבירין על המצות, דבתו"ד כתב להוכיח דאפי' שיהוי מועטת לזמן קרוב לא משהינן את המצוה, מהא דאי' במכילתא עה"פ ושמרתם את המצות ר' יאשיה אומר אל תקרא המצות אלא ושמרת את המצות כדרך שאין מחמיצין המצה כך אין מחמיצין את המצוה אלא אם בא המצוה לידך עשה אותה מיד, וע"כ דקרא אתי לומר דאפי' כדי לקיים המצוה יותר מן המוכחר לא משהינן לה דאי למצוה גופיה להקדים פשיטא, דהא כבר ילפינן דזריזין מקדימין למצות מדכתיב וישכם אברהם בבוקר, אלא ע"כ דהכא דרשינן מושמרתם וגו' דאפי' להמתין כדי לקיים המצוה יותר מן המוכחר אין ממתנין, עיי"ש, משמע דס"ל דהא דזמ"ל ואמעה"מ חדא מחתי נינהו, וע"ע בתשו' אבנ"ז (סי' תק"ו אות ג-ד). שו"ר שכיוצ"ב כבר כתב מרן אאמו"ר וצלה"ה בשפ"ח חו"פ לפסח (דרוש ע"ה אות י"ג, ובמוסגר שם ציינו לדברי הפנים מאירות הנ"ל), ועכ"פ דרב"ז פלוגתא דרבכתא אם ראוי לעכב את המצוה כדי לקיימה יותר בהידור.

ואפ"ל דרב"ז תליא בשורש הדבר דצריך לקיים

יפה, כי על זה נאמר חשתי ולא התמהמהתי לשמור מצותיך, עכ"ל, ומתחילת דבריו משמע דלא ידחה המצוה כלל אפי' זמן מועט, ועיי"ש במקור חסד וברית עולם מה שציינו בזה.

וברמ"א (או"ח ריש סי' כ"ה) דמי שיש בידו תפילין ואין לו טלית לא ימתין עד שיגיע לידו טלית, ובמג"א דכ"ה ביבמות (שם) כל שהוי מצוה לא משהינן אע"פ שי"ל שיעשה אח"כ המצוה יותר מן המוכחר, ומשמע דאפי' זמן מועט לא ידחה המצוה כלל, וביארו האחרונים (עי' תהלה לדוד שם, ארצה"ח, המאיר לארץ סקי"ג, תשו' דברי יציב יו"ד סי' קנ"ה סק"ג) דאין זה סתירה למש"כ גבי קידוש לבנה דיכול להמתין כמה ימים, דרק בקידוש לבנה שאם ידחה המצוה יעשה אותו מצוה עצמה בהידור טפי, בזה פסק הרמ"א דיכול להמתין זמן מועט, משא"כ גבי ציצית ותפילין דהם ב' מצוות, בכה"ג אע"פ דיותר מוכחר להקדים ציצית לתפילין, מ"מ כשאינו בפניו אין לדחות מצות תפילין כלל, ודו"ק.

וכבר הביאו משו"ת הרדב"ז (ח"ד סי' י"ג, [אלף פז]) שגשאל במי שהיה חבוש בבית האסורים ולא היה יכול לצאת להתפלל בעשרה ולעשות המצות, זולתי יום אחד בשנה, איזה יום מכל ימות השנה יבחר ללכת לביהכ"נ, ומסיק דהמצוה הראשונה שתבא לידו שא"א לעשותה מפני שחבוש בכה"א קודמת, ואין משגיחין אם המצוה שפגעה בו תחלה היא קלה או חמורה וכו'. אולם בתשו' חכם צבי (סי' ק"ו) האריך לחלוק עליו והביא מגמ' מנחות דקיום מצוה חמורה עדיף מקיום המצוה הראשונה שבא לידו, ובסו"ד מסיק וכתב וז"ל, אלא שרואה אני דברי הרדב"ז ז"ל תלמוד ערוך הם במועד קטן (דף ט' ע"א), רבי יונתן בן עסמאי ורבי יודא בן גרים דקא רמו קראי אהדדי כתיב (משלי ה, כו) פלס מעגל רגליך וכתיב (שם ה, ו) אורח חיים פן תפלס, לא קשיא כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים כאן במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, ופרש"י ז"ל פלס כלומר שקול המצות ועיין בהן איזה גדולה ועשה הגדולה, וכתיב פן תפלס דמשמע כל מצוה שתבא לידך עשה אותה בין גדולה בין קטנה ואל תניח קטנה מפני הגדולה, מצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים עשה אותה הגדולה וחביריך יעשו הקטנה, מצוה שאי אפשר

דליכא למימר דמצוה לאוגדו לכתחילה מן התורה אלא דייעבד אם לא אגדו כשר, דהא כל בדאורייתא לא שאני לה בין לכתחילה בין בדיעבד, ופרקינן דהיינו מצוה מדרבנן משום שנאמר זה א'לי ואנוהו התנאה לפניו במצות, עכ"ל.

הרי דהריטב"א הוכיח דע"כ דהא דהתנאה לפניו במצוות אינו דרש גמור מה"ת דהרי בדאורייתא לא משכחת לה דבר שיהא רק לכתחילה, לכך מהא דס"ל לרבנן דגם אם לא אגדו כשר בהכרח דהידור מצוה אינו מה"ת. לפי"ז אי נימא דגם בדאורייתא ישנו דבר שאינו אלא לכתחילה, שוב י"ל דזה א'לי וכו' הוא דרש גמור וחיוב הידור מצוה מה"ת ומ"מ אינו מעכב בדיעבד ולכן אע"ג דלכתחילה צריך איגוד בדיעבד אם לא אגדו כשר, ושו"ר שכבר העיר כן בשדי חמד (ח"ב מער' ד' אות ט"ז, עמ' 21 מדפה"ס) עי"ש.

וענין זה אי בדאורייתא שייך לכתחילה ודיעבד כבר דברנו בזה במק"א באריכות, והבאנו בזה פלוגתת הראשונים דבתוס' בפסחים (דף י"א ע"א, ד"ה קוצרין) אהא דתנן קוצרים בית השלחים ושבעמקים, פרש"י דממקום שאי אתה מביא אתה קוצר וכו', וכל הנהו אע"ג דתניא בפרק כל הקרבנות (מנחות דף פ"ה ע"א) אם הביא כשר, כיון דלכתחילה לא יביא חשבינן ליה ממקום שאי אתה מביא, ואין לתמוה מי איכא מידי דמדאורייתא לכתחילה אסור ובדיעבד שרי, דאיכא מילי טובא דבעינן שישנה עליו הכתוב לעכב כגון קדשים עכ"ד, משמע מדבריהם, דלאו דווקא בקדשים בעינן שישנה עליו הכתוב לעכב, כי אפי' במילי טובא אמרינן דמדאורייתא רק לכתחילה אסור ובדיעבד מותר, דהרי כתבו מילי טובא כגון קדשים, וכ"כ החיד"א בעין זוכר (מערכת ד', אות ט', ודלא כמ"ש ביד מלאכי כלל ש', אות תרי"ח, בדברי התוס' דדוקא בקדשים בעינן שנה עליו הכתוב לעכב אבל בשאר מילי סגי בחד קרא לעכב עי"ש, וראה בשד"ח שם). לאידך גיסא מצינו בתוס' בגיטין (דף ג' ע"ב, ד"ה וכו') בהא דפריך בגמ' וכו' לא בעי רבי מאיר כתיבה לשמה מדאורייתא מדרבנן בעי, דבתו"ד נקטו בפשיטות דמדאורייתא אין חילוק בין לכתחילה לדיעבד. ויש עוד ראיות מכמה תוס' לב' הצדדים, לא עת האסף המקנה.

מצוה בהידור ומן המוכרח, דהנה בשבת (דף קל"ג ע"ב) תניא זה א'לי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה שופר נאה ציצית נאה וס"ת נאה וכו', ובמק"א הבאתי מה שאמר כ"ק אאמו"ר זי"ע דהידור מצוה כולל הן הידור החומרי של המצוה והן הידור הרוחני.

ונחלקו הפוסקים אי הוי לימוד גמור וחיוב דאורייתא לייפות המצוה או שאינו אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא. וכתבו המפני' דנחלקו בזה רש"י ותוס' בסוכה (דף כ"ט ע"ב) דברש"י דהטעם דלולב היבש פסול, משום דבעינן מצוה מהודרת דכתיב זה א'לי ואנוהו, הרי דס"ל דהוי דינא דאורייתא דמש"ה פסול, אבל בתוס' כתבו דהטעם משום דאיתקש לולב לאתרוג דכתיב ביה הדר כדמפרש בגמ', ולא כמו שפי' הקונ' משום דכתיב זה א'לי ואנוהו, דאין זה אלא לכתחילה ולא למיפסל בהכי, כדמוכח בהא דס"ל לרבנן לעיל (דף י"א ע"ב) דלולב מצוה לאוגדו משום זה א'לי ואנוהו ואפ"ה לא אגדו כשר עי"ש. הרי להדיא דס"ל לתוס' דהידור אינו מעכב את המצוה, והאריכו הרבה בזה דנחלקו בדבר זה האם הא דדרשינן זה א'לי ואנוהו להדר במצוה הו"ל דרש גמור ומעכב אף דיעבד, או דאינו אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא.

וי"ל דאם הידור מצוה הו"ל חיוב מה"ת, א"כ שפיר ראוי להמתין ולהשהות את המצוה כדי לקיימה בהידור מן המוכרח, שהרי גם עצם השהיה הוא לצורך קיום המצוה בשלימות שהוא מצוה של תורה, אבל אם ההידור אינו אלא מדרבנן, אין להשהות את המצוה ולעבור על מ"ש מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה, וכמו"כ על זריזין מקדימין למצות, כדי לקיימה בהידור שאינו כלל מה"ת, ודו"ק.

*

והנה הריטב"א בסוכה כתב בהא דא"י בגמ' (דף י"א ע"ב) דתניא לולב בין אגוד בין שאינו אגוד כשר, רבי יהודה אומר אגוד כשר שאינו אגוד פסול, כמאן אזלא הא דתניא לולב מצוה לאוגדו ואם לא אגדו כשר אי רבי יהודה כי לא אגדו אמאי כשר, אי רבנן אמאי מצוה, לעולם רבנן היא ומשום שנאמר זה א'לי ואנוהו התנאה לפניו במצות. וכתב הריטב"א אהא דאמרינן כמאן אזלא וכו', וז"ל, פי'

ט' אות יג), וכ"כ בספר חידושי מהרי"ו (בסוה"ס בחי' עמ"ס זכחים) עיי"ש. נמצא מעתה דאי כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני, שפיר מחלקינן בדאורייתא בין לכתחילה לדיעבד. אבל למ"ד דלא מהני לא מחלקינן בדאורייתא בין לכתחילה לדיעבד, ודו"ק (ועי' לקח טוב ריש כלל ה').

והנה בגמ' בתמורה שם (דף ה' ע"ב), פריך לאביי דס"ל אי עבד מהני, דהרי בכור דאמר רחמנא לא תפדה ותנן יש להם פדיון ולתמורותיהן פדיון חוץ מן הבכור ומן המעשר, אלמא לא מהני וכו', אמר לך אביי שאני התם דאמר קרא הם בהויתן יהא (במדבר יח, יז). אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם וגו'), ולרבא הם למה לי וכו' ומסיק דלרבא איצטריך הם ללמד על הבכור ומעשר שנתערב דמן בכל העולין שקריבין לגבי מזבח, ואביי האי סברא מנא ליה נפק"ל מולקח מדם הפר ומדם השעיר והלא דם הפר מרובה משל שעיר מכאן לעולין שאין מבטלין זא", דתניא ולקח מדם הפר ומדם השעיר שיהיו מעורבין דברי ר' יאשיה, ורבא התם מזה בפנ"ע ומזה בפנ"ע, וסבר ליה כר' יונתן דאין מערבין לקרנות, דפליגי ר' יאשיה ור' יונתן ביומא (דף נ"ו ע"ב) אי מערבין לקרנות, ותליא אי לחלק צריך קרא או לא, דלר' יאשיה דלחלק צריך קרא כיון דליכא קרא לחלק בין דם והשעיר א"כ מ"ש ולקח וגו' שניהם כאחד במשמע ומערבין לקרנות, ולר' יונתן דכל היכא דלא כתיב יחדיו כל אחד בפנ"ע במשמע ה"ה הכא דכ"א בפנ"ע משמע ואין מערבין לקרנות.

היוצא מ"ז דאי צריך קרא לחלק מערבין לקרנות, וילפינן מדם הפר ודם השעיר דעולין אין מבטלין זא"ז, ואייתר הם ללמד דבהויתן יהא ומוכח דבעלמא כמדארל"ת אי עביד מהני, משא"כ אי לא צריך קרא לחלק אין מערבין לקרנות, ואיצטריך הם להא דעולין אין מבטלין זא"ז, ולא אייתר הם לדרוש דבהויתן יהא, וע"כ הא דלא מהני פדיון לבכור משום דכ"מ דארל"ת א"ע לא מהני, ודו"ק.

נקדים הא דאי' בגמ' קידושין (דף ט' ע"ב) בביאה מנ"ל א"ר יוחנן דאמר קרא בעולת בעל מלמד שנעשה לה בעל ע"י בעילה וכו', ופריך כעורה זו ששנה רבי ובעלה מלמד שנקנית בביאה, אי מהתם הו"א עד דמקדש והדר בעיל. ובחי' הרשב"א שם

עכ"פ דדב"ז אם בדאורייתא שייך לכתחילה ודיעבד תליא באשלי רברבי, ולהאמור י"ל דבכך תליא הא דדרשינן זה א'לי ואנוהו, דאי בדאורייתא לא שייך דין לכתחילה ודיעבד, מוכרח דהידור מצוה אינו אלא מדרבנן מהא דס"ל לחכמים דכדיעבד איגוד אינו מעכב, אבל אם גם מה"ת שייך דבר שהוא רק לכתחילה, י"ל דהך דהתנאה לפניו במצוות הוי חיוב גמור מה"ת ואפ"ה כדיעבד אינו מעכב, ודו"ק.

והנה בס' מאה שערים (שער ל"ד) כתב דהך מילתא אם שייך בדאורייתא ענין דלכתחילה ודיעבד תליא בפלוגתא אביי ורבא (תמורה דף ד' ע"ב) אי כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני, דלאביי אי עביד מהני, ולרבא לא מהני. דטעמו של רבא דלא מהני משום דמה דאמרה תורה לעשות הוי לעיכובא דלא שייך לחלק בתורה בין לכתחילה לדיעבד, אבל אביי ס"ל דאי עביד מהני, משום דשייך לומר דלא אמרה תורה רק לכתחילה ולא כדיעבד.

והוכיח הכי מדברי הרשב"א בקידושין (דף ס"ז ע"ב) דבגמ' שם קבעי מנלן דהיכא דאין קידושין תופסין הוולד ממזר, ומייתי מדכתיב ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר, לאחרים ולא לקרובים, מתקיף לה' ר' אבא ואימא לאחר ולא לבן (היינו בן בעלה, ומנלן דגם שאר קרובים), בן בהדיא כתיב ביה לא יקח איש את אשת אחיו אחר למה לי ש"מ לאחרים ולא לקרובים, ואימא אידי ואידי לבן הא לכתחילה והא דיעבד (פירש"י, כלומר לא יקח לאו שלא יהיו לו בהן קידושין דיעבד קאמר, אלא אוהרה שלא יקדשנה, ומיהו אי קדיש ניהו קידושין, ואתא האי קרא אחרינא לומר דאין בה הויה כלל, ולעולם לבן קאמר דכיון דאמר ולא פירש קרובים אין לך להביא באיסור זה אלא האסור שבכולן שקרוב מן הכל). והקשה הרשב"א שם מאי פריך דאי מלא יקח הו"א דרק לכתחילה, הא כיון דלכתחילה אסור גם כדיעבד לא מהני, דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, ותירץ דס"ל למילף מאלמנה לכה"ג דבזה אי עביד מהני כדגלי קרא וכדדריש בסוגי' דתמורה שם, הרי דנחית להכי דאי נקטינן כרבא דאי עביד לא מהני אין לחלק בין לכתחילה לדיעבד, עיי"ש במאה שערים, וכ"כ בשערי חכמה, לבעל שמן רוקח (שער

יל"פ דאמר רחמנא שכל בעלי הזבח המנוין ישחטו יחדיו את הפסח שלהם, וקאי ושחטו על מה דאמר ולקח הוא ושכנו הקרוב וגו' דכה"ג ישחטו יחדיו, עז"א דע"כ זה ליתא, דהרי אין שנים רשאים לשחוט זבח אחד, ועכצ"ל דכאשר עושה בשליחותו הו"ל כמותו.

ובחולין (דף כ"ט ע"א) דתני רב יוסף תזבח שלא יהא שנים שוחטים זבח אחד, תזבחהו שלא יהא אחד שוחט שני זבחים, פרש"י (ד"ה תזבח) לרצונכם תזבחהו ואמרינן לקמן תזבחהו כתיב ויש אם למסורת, תזבח משמע דלשוחט יחידי קאמר ולא לשנים מדלא כתיב תזבחהו, ומדכתיב הוא משמע נמי אזבח שאף הוא יהא יחידי, ומבואר מדבריו דהא דאין שנים רשאים לשחוט זבח אחד ילפינן מהא דרשינן תזבחהו עפ"י המסורה שלא יהא שנים זבחים זבח אחד.

והנה הקשו הראשונים (עיין ר"ן ספ"ק דקידושין ט"ו ע"ב מדפי הרי"ף) על הרמב"ם דס"ל דספד"א לקולא א"כ אמאי חייבה התורה אשם תלוי על הספק, ותי' המהרי"ט (יו"ד סי' א') דהרמב"ם לשיטתו דפסק כמ"ד חתיכה אחת משתי חתיכות (כריתות דף י"ז ע"ב) דהו"ל איקבע איסורא (כמ"ש בהל' שגגות פ"ח ה"ב ע"ש), לכך הגם דכל הספיקות מה"ת לקולא מ"מ היכי דאיקבע איסורא מחמרינן, ובכריתות (שם) מבואר דהך אם בעינן חתיכה אחת או שני חתיכות תליא בכך אי יאלמ"ם ומצות כתיב דמשמע חתיכה אחת, או דיש אם למקרא ומצוות קרינן דמשמע תרי.

נודע מ"ש בפר"ח (יו"ד סי' ק"י בכללי ס"ם ד"ה ועוד כתב) דדינא דספד"א תליא בהא אם שני כתובים הבאים כאחד מלמדין או לאו, דהרמב"ם דס"ל דספיקא מה"ת לקולא משום דילפינן מספק ממזר דשריא, אמנם הרשב"א ס"ל דלא ילפינן מהתם כיון דאמרינן בקידושין (דף ע"ב ע"א) דאיכא תרי קהלי חד למישרי ממזר בשתוקי וחד למישרי שתוקי בישראל, וא"כ הו"ל שנ"כ הבכ"א ואין מלמדין, משא"כ הרמב"ם ס"ל דשני כתובים הבאים כאחד מלמדין.

עוד נקדים מ"ש האור חדש (פתיחה למס' קידושין אות כ"ה) דהך מילתא אם דברה תורה כלשון בני אדם תליא בפלוגתא אם שני כתובים הבאים

ביאר שיטת רבי דילוף מובעלה ולא חייש להא דלמא עד דמקדש והדר בעיל, משום דס"ל כר' יונתן דכל א' וא' בפני עצמו משמע עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו, ולא צריך קרא לחלק, לכך ליכא הו"א דעד דמקדש והדר בעיל, עי"ש.

ורבי קאי בזה לשיטתו, דהנה שיטת רבי הוא דדברה תורה כלשון בני"א, כמ"ש במלא הרועים (ערך דברה תורה אות כ"ה) להוכיח מהא דחולין (דף קמ"א ע"א) דדרשינן שלח תשלח יתירא בשילוח הקן אפי' לדבר מצוה, ופריך למ"ל קרא מאי אולמא דהאי עשה מהאי עשה, ומשני סד"א הואיל וגדול השלום דמצורע אסור בתה"מ, ופרש"י כמ"ד דמצורע בימי חלוטו אסור עי"ש, ודעת רבי במו"ק (דף ז' ע"ב) דמצורע בימי חלוטו מותר באשתו, וא"כ לדידיה מוכרח דלא דרשינן שלח תשלח לדבר מצוה, כיון דרב"ת כלב"א עי"ש.

ומעתה לפימ"ד בגמ' סנהדרין (דף פ"ה ע"ב) ת"ר אביו ואמו קלל לאחר מיתה וכו', הניחא לר' יונתן דמייתר ליה קרא אביו ואמו קלל, אלא לר' יאשיה מא"ל דתניא איש איש מה ת"ל איש איש, לרבות טו"א וכו', ותיפוק ליה מאיש איש, דב"ת כלבנ"א, היוצלמ"ז דאי אמרינן דלא צריך קרא לחלק שפיר ילפינן מאביו ואמו קלל דגם לאחר מיתה חייב, ומומקלל אביו ואמו לטו"א, ולא דרשינן איש איש דרב"ת כלבנ"א, משא"כ אם צריך קרא לחלק בהכרח דדרשינן להא דחייב לאחר מיתה מומקלל אביו ואמו, וטו"א מאיש איש דלא דב"ת כלבנ"א, לכן כיון דס"ל לרבי דרב"ת כלשון בני"א לכן עכצ"ל דלחלק לא צריך קרא.

ולהלן בגמ' קידושין (דף מ"א ע"ב) א"ר יהושע בן קרחה מגין ששלוחו של אדם כמותו שנא' ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכי כל הקהל כולן שוחטין והלא אין שוחט אלא אחד אלא מכאן ששלוחו של אדם כמותו. ובר"ן (דף ט"ז ע"ב מדפי הרי"ף) דנפקא לן מדכתיב תזבח שלא יהיו שנים שוחטין זבח אחד כדאי' בחולין (דף כ"ט ע"א), ואפ"ה אמר רחמנא ושחטו דמשמע שכולם ישחטו, וע"כ משום שהוא שוחט בשביל כולם ובשליחותם ושלוחו של אדם כמותו עכ"ד (וכ"ה בתוס' הרא"ש). וביאור דבריהם דלכאו' קשה היאך מוכח מושחטו וגו' דשלוחו של אדם כמותו, הרי

צריך קרא, ודו"ק.

וא"ש שיטת ר' יהושע בן קרחה לפימ"ש רש"י (בכורות דף ג"ח ע"א) אהא דאמר בן עזאי כל חכמי ישראל דומין עלי כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה, דקאי על ר"ע והיינו דגרסינן בכולה הש"ס רבי יהושע בן קרחה דהיה בנו של רבי עקיבא כדאי' בשבועות (דף ו' ע"א) אמר לו ר' יהושע בנו של רבי עקיבא לר"ע עכ"ל, וכ"כ הרשב"ם בפסחים (דף ק"ב ע"א). והנה רבי עקיבא אית ליה דלא דב"ת כלשון בנ"א, כדאי' בירושלמי (שבת פ"ט ה"ב, דף פ"ז ע"ב, יבמות ריש פ"ח דף מ"ד ע"ב) דדריש המול ימול מיכן לשני מילות אחת למילה ואחת לפריעה וכו', עד כדון כרבי עקיבא דו אמר לשונות ריבויין הן, עי"ש, וכמו"כ רבי עקיבא אית ליה לחלק צריך קרא כמבואר בשבועות (דף כ"ז ע"ב) יעו"ש בסוגי', לכך רבי יהושע בן קרחה בריה מסתמא כאבוה ס"ל דלא דב"ת כלשון בנ"א, וכן דלחלק צריך קרא.

מעתה יבואר בטו"ט, דרבי יהושע בן קרחה לשיטתיה דאית ליה דלא דב"ת כלבנ"א, ולפי"ז צריך קרא לחלק, וא"כ דם הפר והשעיר היו מעורבין וילפינן משם דעולין אין מבטלין זא"ז, ואייתר הם ללמד דבהוייתן יהא, ומוכח דבעלמא כל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני, ומינה דגם בדאורייתא שייך לכתחילה ודיעבד, וא"כ שפיר י"ל דמה"ת מצוה לאגוד משום הידור מצוה ואעפ"כ אינו מעכב, וא"כ כיון דהידור מצוה מה"ת לא יתכן דמשה נענש משום שהשהה את המצוה כדי לקיימה ביותר הידור, ובהכרח דלאו משום כך נתעכב, דאילו משום כן נשתהה לא היה יכול מלאך ה' לבקש להמיתו, לכך קאמר דההכרח דנתרשל מן המילה.

אבל רבי לשיטתו דלחלק לא צריך קרא, וא"כ דם הפר והשעיר לא היו מעורבין, וצריך קודש הם להא דעולין אין מבטלין זא"ז, ולא אייתר לדרוש דבהוייתן יהא, וע"כ הא דלא מהני פדיון לבכור משום דכ"מ דארל"ת א"ע לא מהני, דליכא בתורה ענין דלכתחילה ודיעבד, וא"כ מהא דבדיעבד גם אם לא אגד כשר בהכרח דהידור מצוה אינו מה"ת, לכך אמר דח"ו דנתרשל וכו', אלא דטעה בכך דסבר דמותר להשהות כדי לקיימה בהידור, ודו"ק.

כאחד מלמדין, וזה עפמ"ד בזבחים (דף ק"ח ע"ב) ת"ר איש איש מה ת"ל (ויקרא יז, יח. איש איש מבית ישראל וגו') אשר יעלה עולה או זבח ואל פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אותו לה' ונכרתה האיש ההוא מעמיו), לרבות שנים שאחזו באבר והעלו שחייבין וכו' דברי רבי שמעון, רבי יוסי אומר ההוא אחד ולא שנים, א"כ מה ת"ל איש איש דב"ת כלשון בנ"א, ור"ש האי ההוא מיבעי ליה לרבות שוגג אנוס ומוטעה, ורבי יוסי מהוא ההוא, ור"ש הוא ההוא לא דריש עי"ש בסוגי', מבואר דלמ"ד דדב"ת כלבנ"א ולא דרשינן איש איש בההכרח דדרשינן הוא ההוא, משא"כ אי לא דב"ת כלבנ"א ודרשינן איש איש הוא ההוא לא דרשינן.

ובקידושין (דף מ"ג ע"א) פריך דנילף דיש שליה לדבר עבירה ממעילה, ומשני הו"ל מעילה וטביחה ומכירה שנ"כ הבכ"א ואין מלמדין וכו', הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר, גלי רחמנא בשחופי חוץ דם יחשב לאיש ההוא דם שפך הוא ולא שלוחו, ולמ"ד שנ"כ הבכ"א אין מלמדין הני ההוא ההוא מאי דרשי בהו, חד למעוטי שנים שאוחזין בסכין וחד הוא ולא אנוס הוא ולא שוגג הוא ולא מוטעה, ואידך מהוא ההוא, ואידך הוא ההוא לא דריש, והעולה מזה דמ"ד שנ"כ הבכ"א מלמדין בהכרח דדריש הוא ההוא, ומ"ד אין מלמדין ס"ל הוא ההוא לא דרשינן.

וכתב האו"ח דעולה משני הסוגיות דזבחים וקידושין דהא אי דברה תורה כלשון בנ"א תליא בכך אם שני כתובים הבאים כאחד מלמדין, דאי דב"ת כלשון בנ"א ולא דרשינן איש איש, א"כ דרשינן הוא ההוא, וצ"ל דשני כתובים הבאים כאחד מלמדין כמ"ש בקידושין, אבל אם לא דב"ת כלשון בנ"א ודרשינן איש איש, ומינה דהוא ההוא לא דרשינן, א"כ בהכרח דשנ"כ הבכ"א אין מלמדין, עי"ש (ועיין בזה לכ"ק אאדמו"ר זצלה"ה במנחת יהודה וירושלים פר' דברים).

נמצא דרבי יהושע בן קרחה דס"ל דיש אם למסורה ומינה דחויב אשם תלוי בחתיכה אחת, ומוכח דספד"א מה"ת לחומרא, א"כ צ"ל דלא ילפינן להקל מספק ממזר דשנ"כ הבכ"א אין מלמדין, ולפי"ז לא דריש הוא ההוא, וע"כ דדרש איש איש דלא דב"ת כלשון בנ"א, ולפי"ז לחלק

*

עביד לא מהני, ומוכח לה מהא דאפי' בדיעבד לא מהני פדיון לבכור, דאין לומר דשאני התם דכתיב קודש הם, דהרי איצטריך לה להא דעולין אין מבטלין זא"ז, דלא ילפינן לה מדם הפר והשעיר כי לא היו מעורבין דלחלק לא צריך קרא, ולפי"ז היה מתפרש הגזירה או בגירות או בעבדות ועיניו, ולא היה בא עליהם קושי השעבוד, וזה שהתאונן ומאז באתי אל פרעה דייקא כיון שאני נשתלחתי עי"ז הרע לעם הזה.

ועי"ז אמר לו הקב"ה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו, דהנה במדרש (ב"ר פמ"א י') עה"פ קום התהלך בארץ תני הלך בשדה בין לארכה בין לרחבה קנה עד מקום שהלך כדברי רבי אליעזר, שהיה ר"א אומר הילוך קנה, וחכ"א לא קנה עד שיהלך לארכה ולרחבה, א"ר יעקב בן זבדי טעמיה דר"א קום התהלך בארץ וגו', (וכ"ה בב"ב דף ק' ע"א) וכתב ביפה תואר דפליגי בפלוגתת ר' יאשיה ור' יונתן אם בעינן קרא לחלק, דאם צריך קרא לחלק ובלא"ה משמע שניהם כאחד, כיון דא"ל השי"ת קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה בעינן שניהם דייקא ולא מהני כשהלך לארכה לחוד, אבל אם אין צריך קרא לחלק סגי בהלך לארכה או לרחבה לחוד עי"ש, ועפי"ז כתב בשמע יעקב למהר"י אלגאזי, (פר' בא. כסף נבחר סו"פ ח"י. לקט יוסף ערך אברהם אות א'. יושב אהלים פר' וירא ופר' בשלח) דהא אם אר"י מוחזקת לנו מאבותינו תליא בכך דאי צריך קרא לחלק ולא הוי חזקה עד שילך לארכה ולרחבה, א"כ אברהם שהלך רק לארכה לא קנה את הארץ, אבל אם לא צריך קרא לחלק וגם בהלך לארכה לחוד הוי חזקה שפיר קנה אברהם את הארץ ומוחזקת לנו מאבותינו.

וזהו שאמר לו השי"ת דאדרבא דדייקא על ידי דנשלחת אתה עי"ז יחוש עת פדיון, והיינו כי על ידך נתגלה הדין דלחלק צריך קרא, ונמצא דלא זכה אברהם בארץ במה שהלך בה לארכה בלבד, וממילא דאפשר למנות קיום הגזירה מזמן לידת יצחק, וכבר הגיע זמן גאולתם, והגם דאמנם הוצרך להוסיף לאיזה זמן קושי השעבוד, מ"מ שכרו יותר מהפסידו כי יהיו נדונין שכבר נשלם הגלות, ולפיכך עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה יגרשם וגו'.

עוד נקדים מ"ש בס' שמע יעקב (למהר"י אלגאזי פר' יתרו) דדב"ז דנשלם זמן הגלות עי"ז קושי השעבוד, ניחא רק אי נימא דקושי השעבוד לא היה בכלל הגזירה, דמ"ש בגזירה כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה, היינו או גירות לד' מאות שנה, או עבדות ועיניו פחות מכך, ולכן כאשר העבירו את בני"י בשעבוד בפרך נשלם הזמן ויצאו ממצרים. אבל אם הגזירה מעיקרא היה על עבדות ועיניו יחד לא שייך לומר דקוה"ש השלים הזמן. וכתב דדב"ז תליא בכך אם לחלק צריך קרא וכו', דאי לחלק צריך קרא אין לומר דהגזירה היתה עבדות או עיניו והשעבוד בכלל הגזירה היתה, אבל אי לחלק לא צריך קרא שפיר י"ל דהגזירה היתה או גירות ד' מאות שנה או שעבוד עי"ש. (וכ"כ ביושב אהלים, ובחכמת התורה להגרש"ק פר' בשלח).

עפי"ז יתבאר היטב מה שאמר מרע"ה למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתני, דמרע"ה חשש דמזה שהוא נבחר להיות שלוחן של ישראל עי"ז נגרם שיצטרכו לקושי השעבוד, דלולי שנשתלח הוא, הו"מ לחייב את ישראל בגלות בלחוד בלא עיניו, או בעיניו בלא גלות, משא"כ כעת כיון שאני נשתלחתי, מכך נקבע דלא הוי חטא במה שהשהתי למול את בני, כי שפיר מותר להשהות את המצוה כדי לקיימה אח"כ בהידור, כי הידור מצוה הו"ל מה"ת, ולפי"ז הא דגם אם לא אגד כשר הוא משום דגם בדאורייתא שייך דבר שהוא רק לכתחילה, ומוכח לה מהא דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני, ולפי"ז צ"ל דהא דלא מהני פדיון בבכור משום דכתיב קודש הם, והא דעולין אין מבטלין זא"ז ילפינן מדם הפר והשעיר שהיו מעורבין דלחלק צריך קרא, מעתה דלחלק צריך קרא א"כ הגזירה היתה הן גלות והן עיניו, ולכן כעת ניתוסף עליהם קושי השעבוד להרע לעם הזה.

וז"ש ואם תאמר מה איכפת לך הרי כן היתה הגזירה מעיקרא, עז"א קובל אני על ששלחתני, דלולי שאני נשלחתי היה נקבע ההלכה דהידור מצוה אינו מה"ת משום דבדאורייתא לא שייך לכתחילה ודיעבד כמ"ש הריטב"א, והיינו דאי

הבארות אשר חפר, וכן ביעקב ויקן את חלקת השדה וכו', וחזינן דאע"פ שהובטח לו מתנת הארץ עדיין לא קנו אותה, כיון דלא הלך בה אברהם לארכה ולרחבה, והזקק לילך בשניהם דלחלק צריך קרא, וכיון שנשלם הזמן, ממילא והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, ודו"ק.

תוכן התורה שנשא כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

בואו למצרים לבשר הגאולה נאמר שם (שמות ד, לא) ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את עמו ויקדו וישתחוו, ובתוקף חשכת גלותם הכירו במלכותו ית"ש וקבלו עול מלכותו עליהם, ואילו עתה אחר שהוקשה השעבוד עליהם פסקה אמונתם מהם באמרם אל משה ואהרן (שם ה, כא) ירא ה' עליכם וישפוט וגו', ועתה כבר לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, וראה אותם משה שקועים בטומאת מצרים עד צווארם.

ומשה רבנו ברוב ענוותנותו תלה הקולר בו לאמר, הן אני אמור הייתי להאיר בקרבם את אור הקדושה והאמונה שיהיו מאמינים בה' ובעבדיו הנביאים בכל עת ובכל מצב, ואם הייתי מנהיג ראוי להתמנות על הציבור היה עולה בידי להשפיע עליהם קדושה וטהרה, והנה עתה התהפכו מטוב לרע וירדו ממדרגתם, ואין זה אלא כי אני איני ראוי להיות מנהיג עליהם, וזהו שמען למה הרעותה לעם הזה, ולא היתה כוונתו לרעה הגשמית של השעבוד כי בזה בודאי האמין שהנה עוד מעט ואין שעבוד יותר, אלא כוונתו היתה לשאול מפני מה נעשו רעים וחטאים כ"כ, וע"ד מה שנא' (דברים כו, ו) וירעו אותנו המצרים, ופי' בספ"ק (ראה י"טב לב, פרשת שמות, עה"פ ויאמר אל עמו, מהשלה"ק מס' פסחים, מצה שמורה אות י, ד"ה וירעו; אוה"ח דברים כו, ו; י"טב לב, שם ד"ה וזהו שאמר למה; וראה לכ"ק מרן זי"ע בעידן רעד"ר פר' ואתחנן תשכ"ד) דהכוונה ב'וירעו' דהיינו שהריעו המצרים את בני ישראל ברוחניות, עי"ש, ואף כאן שאל למה הרעותה מדוע נתהפכו מטובים מאמינים לרעים ח"ו, ומסתמא כל זאת מחמת שאין ביכולתי להשפיע עליהם כנדרש ממנהיג ישראל, ולכן קובל אני על ששלחתני, כי כיון שאני הוא השליח לכן ירדו ממעלתם, ואילו היית שולח ביד אדם אשר הוא טוב ממני היה הוא מעלה

וזה שהוסיף הכתוב להוכיח כן דארץ ישראל לא היתה מוחזקת לנו מאבותינו, וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה' וארא אל אברהם וגו' וגם הקימותי את בריתי וגו' וברש"י כשביקש אברהם לקבור את שרה לא מצא קרקע עד שקנה בדמים מרוכים, וכן ביצחק ערערו עליו על

בתוה"ק בפרשתן (שמות ו, ב) וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה' וגו', וברש"י דבר אתו משפט על שהקשה לשאול למה הרעותה, ובמדרש והובא ברש"י, למה הרעותה לעם הזה (שם ה, כב), וא"ת מה איכפת לך קובל אני על ששלחתני, והדברים תמוהים מאד, וביארנו מקודם בדרך דרוש ועתה כלך לך אצל אגדה.

ויבואר עפ"י מש"כ רביה"ק החוזה מלובלין זי"ע (זכרון זאת, פר' נשא) שאף שיש לפני האדם בחירה חפשית בין טוב לרע, והכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות דף ל"ג ע"ב) שזהו רק ביד האדם לבחור בטוב או ברע, אך כל זה הוא דייקא כשאין האדם מסתופף בצל צדיק אמת, כי צדיק אמת בכוחו להשפיע על תלמידיו וחפצי קרבתו קדושה וטהרה, ובאפשרותו להפיה בנפשם רוח טהרה וקדושה ורוח תשובה אמיתית ולהזריח בליבם אור האמונה וקרבת אלוקים (וראה אור החיים דברים לג, ו; בעש"ט עה"ת, פר' עקב).

ובפשטות ביאור העניין הוא, כיון שאותו צדיק אמת הריהו כובש את יצרו כל רגע ורגע מימי חייו, והוא עומד בכל נסיונותיו, וכבר בחר בטוב, לכן יש לו לתת מאותו כח גם לסובביו, יען כי נפשות ישראל חד הם במקורם העליון, ולכן עבודת ויגיעת הצדיק תועיל לאלו המתקרבים אליו ולומדים מפיו, כי נפשו קשורה בנפשם וכשהוא עמל ויגע היו תוצאותיו לכל אלו הקשורים אליו.

מעתה יתבאר לנו היטב טענות משה רבנו למה הרעותה לעם הזה, כי ח"ו לומר שמשה פקפק במה שהבטיח ה' לאלוהי ישראל וכו', ובכל מה שאמר לו מאז התגלותו בסנה, וכוודאי האמין בה' שיוציא את ישראל מעבודת לחרות אל ארץ טובה ורחבה, אלא תרעומותיו של משה היה על עצמו בראותו את מצב בני ישראל ברוחניות כי ברע הוא, כי הנה בתחילת

אותם יותר ויותר.

ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה, כנ"ל בגלל שאני באתי לכן הורע מצבם ברוחניות, וזהו והצל לא הצלת את עמך שיהיו עם שלך מאמינים בך ועושי רצונך. כי טרם באתי עליהם היה להם אמונה בך, ומאז באתי אל פרעה הנה ירדו מאמונתם והורע מצבם הרוחני ולא הצלתם שיהיו נקראים עמך. ורק על זה היתה טענתו של משה שהוא אינו השליח הראוי להנהיג את ישראל.

ועל דבר זה השיב לו הבוכ"ע לדבר על ליבו שאין האשמה תלויה בו כלל וכלל, אלא הכל בא מאתו ית"ש והוא גם עתיד בעצמו לבוא באתערותא דלעילא להאיר בקרבם אור האמונה, ובעת כזאת ישול מאתנו הבחירה לקרב אותנו לעבודתו, וכידוע מש"כ הדברי חיים (פר' בא) על נטילת הבחירה, ובתו"ד כתב שם לתרץ קו' הראשונים דבאם הקב"ה הוא שהכביד את לב פרעה שלא ישלח את בני ישראל מארצו אם כן מדוע נענש הוא במכות אלו, והלא לא בו תלוי האשמה, וודאי לא חשיד קוב"ה דעביד דינא בלא דינא.

וביאר מרן הדברי חיים כי האף אמנם שכל העולם נברא באופן שיהיה לו לאדם בחירה בהתנהגותו, אמנם ישנה הנהגה שהוא למעלה מדרך הטבע ובהנהגה שהיא למעלה מדרך הטבע אין שייך בה בחירה, כי רק בסדר העולם שכמנהגו נוהג תיכן ופעל יוצר האדם שעפ"י הטבע תשלום הבחירה, אך כאשר ישנה הנהגה בשונה מסדר הטבע ולא כהתנהגות העולם, בזה שייך גם שיטלו את כח הבחירה, באשר רצה השי"ת ללמד את בני ישראל כי ישנו כח אלוקי בעולם והיוצר כל המהוה כל היות, הנהיג השי"ת עולמו למעלה מדרך הטבע, ונטל את כח הבחירה מפרעה הרשע.

וזה שאמה"כ (שמות י, א) 'בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו', ואל תתמה בדבר שניטלה הבחירה מפרעה הרשע כי עיקר התכלית הוא 'למען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתים בם וידעתם כי אני ה'", רצ"ל שתכלית הנרצה הוא שידעו ישראל שישנו מנהיג לבירה, ומזה יהא טובה גדולה לבנ"י כי יש לדון בקל וחומר שבאם להרע ולהעניש נטל הקב"ה את כח הבחירה מן האדם כל שכן וקל וחומר שלענין הטובה להתקרב אל השי"ת

שבוודאי מסייע השי"ת מלעילא למעלה מדרך הטבע, עי"ש.

ועפ"י יתבאר מה שהשיב הקב"ה למשה ואמר לו עתה תראה אשר אעשה לפרעה וגו', אתה חושש שאתה גרמת להם שירדו מאמונתם, אכן האמת אינו כן, כי עתה הבחירה שלהם בידי, כי תראה ולמד ממה אשר אעשה לפרעה שביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו, והכל כי אני הכבדתי את לבו ונטלתי ממנו את הבחירה והוא עושה הכל עפ"י ידי החזקה, ומזה נלמד כי השי"ת מתנהג לפעמים עם ההנהגה השנייה של נטילת הבחירה, ואם לרעה כן כל שכן לטובה.

ולכן וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' לרמוז למה שנא' 'וידעתם כי אני ה'', שאני אביא את ישראל לידיעת ה', ואף שעפ"י מידת שם אלקים שהוא מידת הדין יש להתחיל ולפתוח תחילה באתערותא דלתתא ורק אח"כ יזכו לאתערותא דלעילא, אבל כאן אני ה' אפעל עמהם במידת הרחמים ואני אעיר עליהם רוח תשובה וטהרה.

ואמנם וארא אל האבות בא"ל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם, שהם התייגעו והתחילו באתערותא דלתתא כסדר הראוי, אבל עתה כאשר וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם, והם ירדו מטה מטה, לכן ואזכור את בריתי, שגם כשאינם ראויים אני אפתח להם באתערותא דלעילא.

והמשיך ואמר לבן אמור לבני ישראל אני הוי"ה, דהיינו שם הוי"ה מידת הרחמים, והוצאתי אתכם וגו' ולקחתי אתכם לי לעם, ויתבאר עפ"י מה דאיתא בגמ' (קידושין דף ע' ע"ב) אמר רבה בר רב הונא זו מעלה יתירה יש בין ישראל לגרים דאילו בישראל כתיב בהו (יהווקאל לו, כז) והייתי להם לאלהים והמה יהיו לי לעם, ואילו בגרים כתיב (ימי' ל, כא) מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי נאם ה' והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלוקים. ופירש רש"י שם והייתי להם לאלוקים אע"פ שאינם לי לעם, ומתוך שאני מקרבן הם יהיו לי לעם, אבל גרים אין מקרבין אותן מן השמים, אלא אם כן הן מקרבין עצמם תחילה להיות טובים, עכ"ל רש"י. ועפ"י יתבארו דברי הקב"ה למשה ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים שאע"פ שאינם לי לעם אני אקח אותם לי לעם ואהיה להם לאלוקים, שאבוא

פר' ראה, מצות זכירת יציאת מצרים; וראה בני יששכר, מאמרי כסלו טבת, מאמר ב, אות כה), כדי שגם לעתיד לבוא כשיתקיים והבאתי אותם אל הארץ אשר נשאתי את ידי גם כן יזכו לגאולתם ולא יעכבם המקטרג, כי אז גם אבוא עליהם באתערותא דלעילא ואעיר עליהם רוח תשובה וטהרה, ואע"פ שלא יהיו לי לעם אני אקח אותם לי לעם.

ולזה זמן קריאת פרשיות אלו הוא זמן מסוגל לתשובה אמיתית באתערותא דלעילא, ויש להתעורר בתשובה אמיתית ובתפילות ובתחנונים ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין אל לבו לשמים, וכל אחד יעשה עד כמה שידו מגעת ושכלו מבין, כל אחד כפי מעלתו והשגתו, הקב"ה הוא פותח יד לדופקי בתשובה, ואנו מוטל עלינו רק להשיב ידנו, בבחי' אחזתיו ולא ארפנו, והוא כבר יעשה את אשר בחוקיו נלך ונשמור מצוותיו ויקח אותנו לו לעם ויביא אותנו אל הארץ בקדושה ובטהרה בגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

עליהם באתערותא דלעילא אע"פ שאינם ראויים מעצמם, אחר שהתערבו בגויים ולמדו מעשיהם. והמשיך ואמר והבאתי אתכם אל הארץ וגו', וגילה לו למשה מה טעם בא עליהם בהנהגה זו שהם ירדו מטה מטה עד שקטרגו עליהם מה נשתנו אלו מאלו (ילקוט בשלה, רמז רלח), ולבסוף יתגלה עליהם לגאלם באתערותא דלעילא כי כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות (מיכה ז, כ), והכל היה הכנה לאחרית הימים לגאולה העתידה שאז יהיו ישראל בשפל המצב ועפ"י מידת הדין לא יהיו ראויים לגאולה ח"ו, ואם היו ישראל מתעוררים בגלות מצרים ע"י משה רבנו, מה יהא באחרית הימים כשלא יהיה לנו משה רבנו בפועל או שאר צדיקים המסוגלים להרים נפשות ישראל מכירא עמיקתא לאיגרא רמא, ואז יזקקו אך ורק לישועת ה' שיתגלה ויאמר אנא הוא דאוקים להון, ולכן פעלתי כל זאת עתה בגלות מצרים שורש הגלויות (ראה לקוטי תורה, פר' תצא, עה"פ כי תצא למלחמה; שער המצות,

יום שב"ק

תפילת שחרית התפלל לפני העמוד - הרב יצחק אייזיק לוי משגיח בשיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק. אחר תפילת שחרית אמרו כל הקהל יחדיו בצוותא יום השבת בספר תהלים, עקב המצב השורר בארה"ק. בעליות התכבדו, כהן - הרה"ח ר' בצלאל לוינשטיין מפעיה"ק, לוי - הרה"ח ר' יוסף גרוס מפעיה"ק, שלישי - הרה"ח ר' יחזקאל רזנברג ראש הקהל דקהלתנו הק' ביוניאן סיטי, רביעי - החתן החבר צבי אביגדור איימר נ"י, חמישי - הרה"ג רבי גדליה יעקובוביץ שליט"א רא"כ מעלי דשבתא פעיה"ק, שישי - מרן שליט"א [אחר העליה נערך מי שברך לרגל הולדת הבנות להר"ר נפתלי גליק

מאלעד (בהג"ר יעקב מפעיה"ק), ולהר"ר בן ציון משה רייכמן מפעיה"ק (ב"ר אפרים יחיאל מב"ב, וחתן להבחל"ח הרה"ח ר' פאביל שר ע"ה)], שביעי - הרה"ח ר' שמעון טאבאק מב"ב, הרה"ח ר' שלום יוסף דיקשטיין מרחובות, הרב מרדכי שבתאי אייזנברגר מוויליאמסבורג, הרה"ח ר' נתן פרידמן מב"ב, אחרון - הרה"ח ר' אברהם רייך ראש הקהל דקהלתנו הק' בליקווד, מפטיר - הבה"ח החבר מאיר יונתן (בהרמ"ש) אייזנברגר נ"י מוויליאמסבורג, הגבה - הרב חיים מנחם יעקובוביץ מפעיה"ק, גלילה - הרה"ח ר' חיים מאיר איימר מברכפלד. תפילת מוסף לפני העמוד התפלל - הרה"ג רבי מרדכי לוינשטיין שליט"א דומו"צ קרית צאנז.

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט עתיקא קדישא העעל"ט

דכתיב בה לשון ירושה ולשון מתנה, כמ"ש (דברים כו, א) והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה"א אלוקיך נותן לך נחלה וירשתה וישבתה בה, דפתח בלשון נתינה וסיים בירושה. ויל"פ עפמ"ד בגמ' גיטין (דף ג"ז ע"א) דאר"י ארץ צבי כתיב בה וכו' בזמן שיושבים עליה רווחא ובזמן שאין יושבים עליה גמדא, ועל כן עיקר הארץ ירשנו מאבותינו היינו מדת הארץ כפי שהיתה בזמן אברהם

בתוה"ק בפרשתן (שמות ו, ח) והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני ה', ובבעה"ט דכמסורה ב"פ מורשה. חדא דין, ואידך (דברים לג, ד) משה מורשה קהלת יעקב, יעו"ש מה שביאר לדרכו, והתוה"ק כפטיש יפוצץ סלע. ואפ"ל עפימ"ש החיד"א בנחל שורק (הפטורת פר' תבוא) לבאר מה דמצינו בקבלת הארץ ב' בחינות,

וקיימוה, נמצא כל חיות ארץ ישראל היה בידם, לזאת כבשוה בלי עמל ויגיעה, והנה שם כל דבר הוא החיות והפנימיות של אותו דבר, כי נפש חיה הוא שמו, ועל כך אמר הכתוב כשהגיעו אל יושבי דביר ושם דביר 'לפנים' דייקא, רצ"ל שם של דביר החיות והפנימיות שלו הוא קרית ספר, וגילו רז"ל דהכוונה על אלו ש' הלכות שנשתכחו בימי אבלו של משה, שהן הנה היו החיות של אותו המחוז, ובאשר לכך בהגיעם לשם תשש כחם ולא יכלו לכבוש בהיות ולא היה בידם החיות של אותו המקום, ואז אמר כלב כי מי אשר יכה את קרית ספר דהיינו שיחזיר את הלכות הללו, ובכך ממילא ולכדה שילכד העיר אח"כ ונתתי לו כו' וילכדה עתניאל כו' כמאמר רז"ל שהחזירו ע"י פלפולו ואז נלכד המחוז ההוא, עכ"ד החכם ושפתים ישק, עי"ש.

וכע"ז ביאר בספה"ק ייטב לב (פר' בהעלותך) הפסוק (במדבר י, כט) ויאמר נוסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה' אותו אתן וגו', דיש לדקדק דיותר היה לו לומר נוסעים אנחנו אל ארץ כנען, ומדוע שינה כאן לשונו והאריך ואמר אל המקום וגו'. ומבאר שם עפ"י הנ"ל דארץ ישראל פשטא לה וגמדא לה, והטעם כי בזמן שהיו ישראל שרויין על אדמתן ומקיימים מצוות התלויות בה, הרי שמכח הקדושה היתה הארץ מתרחבת והולכת, ועתה בעוה"ר מפני חטאינו גלינו מארצנו וללא קיום מצוות ומעש"ט הארץ מתגמדת ומתקצרת רח"ל. ועפ"י ביאר מאמר חז"ל (נדרים דף פ"א ע"א) דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים שנא' על מה אבדה הארץ דייקא, רצ"ל כי מה שאנו ירדנו וגלינו מן הארץ על זה אין כל תימה ושאלה, כי הלא מפני חטאינו גלינו מארצנו, אכן שאלתם היתה 'על מה אבדה הארץ' דייקא, כלומר למה נתקטנו גבולות ארץ וגמדא לה ולא נשאר רק מעט. וע"ז השיבו 'ויאמר ה' על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם', רצ"ל החידושי תורה ופלפולי דאורייתא אשר ניתנה לישראל לחדש בה, כי בזכות חידושי תורה שמרחיבים ומוסיפים ציצים ופרחים בתורה הק', הרי שבזכות כן גם ארץ ישראל מתרחבת והולכת, ובשביל שעזבו שהפסיקו לחדש ולפלפל בה על כן גם הארץ גמדא לה והבן, עכד"ק. ונמצא לפי"ז דבמדה כנגד מדה דכאשר בניי מוסיפים על התורה בציצים ופרחים ומחדשים חידושי תורה בכך זוכים שתהא הארץ מתרחבת

אותה קבלנו בדין ירושה מא"א, אולם מה שהארץ מתרחבת וגדלה והוסיפה תוספות מרובה על העיקר זה התוספת קיבלו בני ישראל במתנה בזכות קבלת התורה כי בכח התורה מתפשטת ומתרחבת, וזה שאמה"כ ברוך מרחיב גר כי שם חלקת מחוקק ספון, ואחז"ל (ב"ר ה, ה) ויקרא אלקים ליבשה ארץ (בראשית א, י), למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה, ר"נ בשם ר"א וכו' אמר אני א"ל שדי אני שאמרתי לשמים וארץ די שאלמלא כן היו מותחים והולכין עד עכשיו, והיינו שנקרא ארץ כי היתה מתרחבת והולכת, והכתוב נתן הטעם למה שהיתה הארץ מתרחבת והולכת מחמת ששם חלק מחוקק ספון שהתורה גורמת להרחיב ולהגדיל הארץ ולכבוד משה רבינו שהוא עצמו תורה הקבור שם נתרחבה, עי"ש, (וכעין זה כתב הגה"ק מהר"י בתפארת יהונתן פר' ואתחנן, וראה דברים נחמדים בענין זה בספה"ק ייטב לב, פר' מסעי, עה"פ כי אתם באים אל הארץ כנען ואת הארץ אשר תפול לכם בנחלה וגו' ובמדרש (במדב"ר כג, א) זש"ה (משלי כב, יח) חבלים נפלו לי בנעימים בזכות התורה שנא' כי נעים כי תשמרם בבטןך יכונן יחדיו על שפתותיך, עי"ש).

ונודע מ"ש בספה"ק ערבי נחל (פר' שלח דרוש ב, ד"ה והנה שמעתי) בשם חכם אחד לבאר את הכתובים (יהושע טו, טו-יז, שופטים א, יא-יג) ויעל משם אל יושבי דביר ושם דביר לפנים קרית ספר, ויאמר כלב אשר יכה את קרית ספר ולכדה ונתתי לו את עכסה בתי לאשה, וילכדה עתניאל בן קנו אחי כלב וגו'. וקשה, למה בכל מקום שהלכו בקל היה נכבש לפניהם ולא כן דביר שהיה כבד עליהם עד שהוצרך כלב לומר אשר יכה כו'. גם יל"ב מ"ש ושם דביר לפנים קרית ספר, מאי נפקא מינה איך שמה היה מתחלה. ותו, אשר יכה את קרית ספר, הוי ליה למימר אשר יכה אה דביר כי למה יזכור שמה הראשון, ותו יל"ד אומרו אשר יכה ולכדה דנראה ככפל לשון, ורז"ל דרשו (תמורה דף ט"ז ע"א) קרית ספר אלו שי"ן הלכות שנשתכחו בימי אבלו של משה והחזירן עתניאל מפלפולו, והדבר תמוה ביותר שהוציאו רז"ל את הקרא לגמרי מפשטיה.

ואמנם הענין כך הוא, כי מה שכבשו ישראל את הארץ שלא כדרך הטבע, היינו לפי שהתורה היא דפוס העולם ובתורה נברא העולם, וארץ ישראל כל חלק ממנה שואב כוחו וחיותו מאיזה מקום בתורה המתייחס אליה, וכאשר קבלו ישראל התורה

אותה חלק ה"ה בתורת מתנה.

ויורמו בפסוק והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב וחלק הארץ הזאת יקבלו בני ישראל בתורת ירושה, ומלבד זאת ונתתי אתה לכם וגו' בתורת מתנה, כי מלבד מה שיאכלו מנחלת אבות ומירושתם, יזכו עוד להגדיל ולהרחיב חלק הארץ, וכאמור שזהו על ידי תורה צוה לנו משה מורשה היינו על ידי מה שמחדשים ומוסיפים ציצים ופרחים לדברי תורה, יזכו שכמו כן מדה במדה יתרחב ארץ ישראל עוד ועוד, וחלק זה יקבלו בתורת מתנה, והבן.

והולכת, דהרי כאמור נקרא שמה ארץ כי היתה מתרחבת והולכת וכנ"ל מהחיד"א, ועל כן כאשר בני ישראל מוסיפים על התורה ומחדשים בדברי תורה, זוכים שתהא הארץ עונה לעומתם באותה מדה ומתפשטת והולכת.

עפי"ז יבואר בפשטות דבר המסורה, דאמר הכתוב ונתתי אותה לכם מורשה, להורות כי ארץ ישראל יש בה חלק נתינה ומתנה וחלק ירושה, על זה הסמיך המסורה לבאר תורה צוה לנו משה מורשה, היינו דחלק הארץ המתרחבת מדה במדה כפי עמל התורה שחידשו וסלסלו בדברי תורה,

החמורות, מ"מ הרוצה רשאי להחמיר על עצמו ולמסו"נ על כל מצוות התורה, עיין תוס' ע"ז (דף כ"ז ע"ב ד"ה יכול) רא"ש (שם פ"ב סו"ס ט') סמ"ק (סי' ג') ר"ן בשבת (דף כ"ב ע"ב מדפי הרי"ף), וראה מ"ש הכסף משנה (פ"ה מיוסוה"ת ה"ד) על מ"ש הרמב"ם דכל מי שנאמר בו יעבור ואל יהרג ונהרג ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו, סובר רבינו שכשאמרו בגמרא (סנהדרין דף ע"ד ע"א) יעבור ואל יהרג פירוש צריך לעבור כדי שלא יהרג, אבל שלמים וכן רבים סוברים דאם נהרג ולא עבר צדקה תחשב לו. ונראה שמפרשים יעבור ואל יהרג הרשות בידו לעבור כדי שלא יהרג.

ומלבד זאת כתב הנימוק"י בסנהדרין (דף י"ח ע"א מדפי הרי"ף) הובא בב"י (יו"ד סי' קנ"ז), דאפי' לשיטת הרמב"ם (פ"ה מהל' יסוה"ת ה"א) דאסור למסו"נ על שאר עבירות הנ"מ בסתם אנשים, אבל אדם גדול וחסיד ויר"ש רשאי לקדש את השם ולמסור עצמו אפי' על מצוה קלה, וז"ל, וכל היכא דאמרינן יעבור ואל יהרג אין לו למסור עצמו למיתה על קדוה"ש ואם מסר הרי"ז מתחייב בנפשו, אבל אם הוא אדם גדול וחסיד ויר"ש ורואה שהדור פרוץ בכך רשאי לקדש השם ולמסור עצמו אפי' על מצוה קלה כדי שיראו העם וילמדו ליראה את השם לאהבו בכל לבם, והיינו דאמרי' מה ראו חמו"ע שהפילו את עצמן לכבשן האש פי' ולא השתחוו לצלם שהרי לאו ע"ז היתה אלא אנדרטי של מלכים לכבוד בעלמא, אלא מתוך שהיה רובן טועים וסבורים שהיתה ע"ז היה קידוש השם במה שעשאו, ואמרי' נמי במדרש מה לך יוצא ליסקל שמלתי את בני מה לך יוצא

בגמ' פסחים (דף נ"ג ע"א) עוד זו דרש תודום איש רומי מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו עצמן על קדושת השם לכבשן האש נשאו ק"ו בעצמן מצפרדעים, ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם כתוב בהו (שמות ז, כח) ובאו ועלו בביתך וגו' ובתנוריד ובמשארותיך, אימתי משארות מצוויות אצל תנור הוי אומר בשעה שהתנור חם, אנו שמצווים על קדושת השם על אחת כמה וכמה עי"ש.

ובתוס' שם (ד"ה מה ראו) הקשו דהא בפרהסיא הוה דחייב למסור נפשו, ומפר"ת דצלם זה שעשה נבוכדנצר לאו ע"ז הוה אלא אנדרטא שעשה לכבוד עצמו, ואתי נמי שפיר הא דאמרינן בכתובות אלמלי נגדו לחנניה מישאל ועזריה פלחו לצלמא, ואי ע"ז הוה ח"ו שהיו משתחוין לו, ור"י פירש מה ראו שלא ברחו דיכולים היו לברוח, (וכ"כ בכתובות דף ל"ג ע"א ד"ה אלמלא, ובע"ז דף ג' ע"א ד"ה שלא), ובמהרש"א (בחדא"ג) דיש לקיים דברי רש"י דתודום ס"ל כר' ישמעאל (סנהדרין דף ע"ד ע"א) דגם בע"ז יעבור ואל יהרג, ומה שהקשו דהרי היה בפרהסיא י"ל כיון דלא היו שם עשרה מישאל לא חשיב פרהסיא, ושו"כ המהרש"א ומיהו האי ק"ו פריכא הוא דהצפרדעים הגם שלא היו מצווין על קידוש השם מ"מ שפיר היו רשאים להדר ולקדש השם כיון דלא נצטוו על וחי בהם וגו', אבל חנניה וחביריו דלא היו מצווין על קידוש השם בצנעא לא היו רשאים למסור עצמן כיון דנצטוו על וחי בהם, עי"ש.

ויש לתרץ בפשטות, דהנה שיטת הרבה ראשונים דאע"פ דליכא חיוב למסו"נ רק על ג' עבירות

כך יהיה דבוק ונתעצם עם התורה והעבודה והמצות, עד אשר אם ירצו להעבירו על אחת ממצות ה' יפסק חיותו, ולפי"ז הוא להיפך דמי שהוא בדרגה זו רשאי למסור עצמו ואדרבה מצווה על כך, עי"ש, ועל כן המוחזק בחסידות שכל מעשיו לשם שמים שפיר מותר לו למסו"נ על כל מצוות התורה.

והנה בפרדס דוד (בפרשתן) הביא מהאלשי"ך שהיו שם שני מיני צפרדעים, אלו שהעלה אהרן מן היאור המה צפרדים טבעיים, ועוד ותעל הצפרדע צפור שיש בו דעה (ילקוט וארא, רמז קפב) והללו באו בתנורים ומסרו עצמן בשביל שמו הגדול, ומהם למדו חנניה מישאל ועזריה.

ומעתה יבואר היטב, דמה שדרשו חנניה מישאל ועזריה ק"ו מהצפרדעים, ממה שהיה דעת להבין כי עצם בריאתם היתה למען הכות את המצרים, ועל מסרו נפשם ובאו בתנורים וכו' כדי להשלים שליחותם ומטרתם בעולם, דכיון שהשי"ת צוה ואמר 'ובאו ועלו בביתך וגו' ובתנוריד ובמשארותיך, ממילא שבכך מתעלה חיותם והווייתם, וזולת זה אין בהם שום חיות בעולם. מכך דנו חמו"ע ק"ו דמכ"ש אנחנו שיש בנו נשמת אלוק ממעל דבוודאי שאין בנו שום מהות וחיות בעולם זולת עשיית רצונו ית"ש תורתו ומצוותיו וכו', על כן שפיר הותר להם למסור נפשם על כל מצות התורה, והבן.

ליצלב שנמלתי את הלולב, דמשמע שהיו מוסרין עצמן על קדוה"ש לפנים משוה"ד, דוודאי לא היו מחויבין בכך אפי' בשעת הגזירה וכו' עכ"ל עי"ש.

וכמה אחרונים נקטו דלשיטות הסוברים דמותר להחמיר על עצמו ולמסו"נ על כל המצוות, היינו גם שלא במקום אונס וסכנה ואף כשאין הדור פרוץ, כגון חולה ביו"כ שרשאי להחמיר ולהתענות אף שמסתכן, עיין שו"ת אבנ"ז (חו"מ סי' קצ"ג), וכ"ה בשו"ת האלף לך שלמה (סי' שנ"א), שו"ת עונג יו"ט (או"ח סי' מ"א).

וכבר הבאנו כמ"פ מש"כ בישמח משה (פר' תשא ד"ה בתנחומא), דלכאו' תמיה טובא דכיון דאמרה תורה וחי בהם א"כ מהיכי תיתי לחלק בין אינשי דעלמא למוחזק בחסידות הרי התורה ניתנה לכל ישראל. ווהאריך לבאר כי התורה ניתנה לפי מדריגת כל אחד ואחד מבנ"י, כמו שדרשו (שמו"ר פ"ה ט') עה"פ קול ה' בכח (תהלים כט ד), בכחו לא נאמר אלא בכל בכוחו של כאו"א, על כן לרוב האנשים מתפרש וחי בהם כפשטות ולכן פירשו חז"ל ולא שימות בהם, אבל לעבדי ה' צדיקים הפורקים מעליהם לגמרי עסקי העולם השפל ודבקים תמיד בהשי"ת, אצלם מתפרש וחי בהם שכל חיותו יהיה בהם, דהיינו שכל עשיותיו ותנועותיו ועסקיו יהיה רק בתורה ומצות, כי זולתן אין לו שום חיות בעולם, וכל

בזמירות בשוה"ט התכבדו, ברוך א"ל עליון - הרה"ח ר' מרדכי שפירא מפעיה"ק, דרור יקרא - הרב מרדכי אריה ברגר מפעיה"ק, שבת היום - הרה"ג ר' שמואל מענדל שפיצר מבית שמש. לפני אמירת התורה, זימרו הניגון המקובל מהרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה זי"ע.

בעליות בתפילת מנחה התכבדו, כהן - הרה"ח ר' אשר כהן מפעיה"ק, לוי - הרב שמריהו דייטש מבית שמש, שלישי - הר"ר חיים נוסנצוויג חבר הנהלת הת"ת בבארא פארק, הגבה - הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א, גלילה - הר"ר יקותיאל יהודה (בר"א) רי"ך מבארא פארק.

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט בעידן רעוא דרעוין העעל"ט

משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצם. ורבו הדקדוקים במקראי קודש אלו למה זה הקשה משה לדבר ולומר 'למה הרעותה', ומה תשובה השיב לו השי"ת 'עתה תראה', גם לרבות המשך המקראות בפרשתן אין להם פשר, ואיך הניח השי"ת דעתו של משה באמרו 'אני ה'.'

וברש"י בפסוק עתה תראה אשר אעשה לפרעה

בתוה"ק בפרשתן (שמות ו, ג-ג) וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה', וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו', ורבו הדקדוקים בהאי קרא, והרבה האריכו בזה בספה"ק.

לעיל בסוף פרשת שמות (ה, כב-כד) וישב משה אל ה' ויאמר אדני' למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתני, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך, ויאמר ה' אל

הביא מה שדרשו חז"ל (סנהדרין דף ק"א ע"א), יעו"ש, ואתנו המקום לפרש עוד בזה מה בא השי"ת למעט כאמרו 'עתה תראה'.

עוד ברש"י וארא אל האבות, וכבר נלאו כל חכמי לב להבין כוונתו של רש"י, והלא זה מפורש בפסוק גופא וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו', ומה הוסיף בזה כשאמר וארא אל האבות.

במדרש תנחומא (בפרשתו) וידבר אלוקים אל משה וגו', זש"ה (תהלים ג, ז) שמעה עמי ואדברה ישראל ואעידה בך אלוקים אלקיך אנכי. וצ"ב מה שייכות וקשר יש לזה כאן, והתוה"ק כפטיש יפוצץ סלע.

איתא מהרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב זי"ע עה"פ וארא אל האבות, וארא נוטריקון א"ני ר'אשון ו'אני א'חרון, ובכל דיבור ודיבור היוצא מפי הצדיק ישנם הרבה עניינים ורמזים, ואף אנו נענה ונאמר בזה מילתא מעליותא.

בבעה"ט הביא בשם המסורה דכתיב ב' פעמים לכן, חדא הכא (שמות ו, ו), לכן אמור לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים וגו', ואידך (במדבר כה, יב) לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, וצ"ב מה מלמדנו המסורה בזה.

- ויאמן העם וישמעו ושבו בתשובה שלימה -

ויבואר בכמה אנפין, ובהקדם מה שדרש מרן אאדמו"ר זי"ע בדרוש בליל שב"ק, כמה שמען משה רעיא מהימנא לפני הבוכ"ע 'למה הרעותה לעם הזה', והרחיב בזה הדיבור ותוד"ק דהנה צוה צור לציר משה רבינו ע"ה ואמר לו 'הנה ראיתי את עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו וגו' וארד להצילו מיד מצרים, ועתה הנה צעקת בני ישראל בא אלי וגו' (שמות ג, ז-ט), והבין משה רבינו כי הבורא ב"ה חפץ לגאול את בני ישראל ולשלוח להם ישועתם, ועל מנת להחיש להם קץ הישועה בהכרח הוא שיהיה להם כלי מוכן לקבל ההשפעה, ובכך להמשיך הישועה משמי מעל, וכדמצינו בחז"ל (כריתות דף ט' ע"א; שמו"ר יז, ג) שדרשו בפסוק (יהוקאל מז, ו-ז) ואת ערום ועריה, שהיו בני ישראל ערומים מן המצות, ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמך ואומר לך בדמייך חיי ואומר לך בדמייך חיי, דהיינו דם פסח ודם מילה, שנתן להם השי"ת ב' מצוות אלו בכדי שיהיו ראויים לגאולה.

אשר על כן שלח השי"ת את משה רעיא מהימנא

קדישא לעורר את בני ישראל השקועים בתוך טומאת זוהמת מצרים עד כי נתערבו בגוים וילמדו מעשיהם (תהלים קו, לה), וכאשר קטרג עליהם שר של מצרים הללו והללו עובדי עבודה זרה, ולא יכלו עוד להתמהמה (שמות יב, למ) - וכנודע מהאריה"ק, סידור האר"י הגדש"פ, פיסקא מצה זו), וידבר עליהם להקיצם מתרדמתם שידעו ויכירו מאין באו ולאן הם משתייכים, וישיבו אל כור מחצבתם אבות העולם, ואף כי כבר נשתקעו כל כך בזוהמת מצרים זה זמן זמנים טובא מכל מקום יעוררם לקבל על עצמו עול מלכות שמים שלימה, אמונה שלימה ותשובה שלימה לשוב אל השי"ת, ובזה יעשו הכנה לקראת גאולתם ופדות נפשם מעומק הקליפה.

אכן משה רבינו בענוותנותו ושפלותו כי רבה מיאן לילך ואמר 'מי אנכי כי אלך', וכי יכול אני לעורר אחרים לתשובה, והלא 'קשוט עצמך תחילה ואח"כ קשוט אחרים' (ב"מ דף ק"ז ע"ב), ומעתה היאך יוכל להכניס רוח התעוררות בלבותיהם של ישראל כשאינו ראוי לכך. ומחמת סיבה זו ניסה כמה וכמה פעמים לבקש להסיר מעליו השליחות, עד שהודיעו השי"ת ואמר לו 'הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא' וגו' (שמות ד, יד), ובאהרן כהנא קדישא מצינו שהיה מעורר לבבות בני ישראל לשוב אל השי"ת, וכמאמר הנביא (מלאכי ב, ו-ז) בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון, כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאו"ת הוא', והוא היה מכניס הרהורי תשובה להשיב בני ישראל לכור מחצבתם, ועל כן נשתלח עמו אהרן בדויקא, כי הוא הוא שידבר ויעורר את בני ישראל לתשובה שלימה, ויאיר בהם אור האמונה בהשי"ת, ועל ידי כן יכינם לקראת עת גאולתם והצלתם.

ואכן כשבאו משה ואהרן מצרימה כן היה, וכדכתיב (שמות ד, לא) ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את ענים ויקדו וישתחוו, והאמינו בני ישראל באמונה שלימה כי הנה הגיע עת גאולתם, כי הלא סימן מסור בידם הוא מיעקב אבינו ע"ה ומיוסף שבלשון זה הם נגאלים (ראה רש"י שמות ג, יח), וכששמעו זאת נתנו שבח והודיה להשי"ת והודו לה' על רוב חסדו ואמתו כי גבר עליהם המוציאם מארץ שבים, ועל כן ויקדו וישתחוו על הבשורה הטובה.

וכשראה משה רבינו כי נתעוררו בני ישראל

- למה זה שלחתיני אם אין מועיל תשובה -

ביותר בא משה במטענה כביכול כלפי מעלה, הרי בכל בני ישראל אין בנמצא חוטא ופושע כמוני, כי הלא אני נפלתי והריעותי מעשי יותר מכולם, ומעתה אם אין מועיל תשובה הרי שגם לי אפס תקוה ח"ו. וזהו וישב משה אל ה' כלומר משה בעצמו עשה תשובה על מעשיו, וכשראה שאין מועיל להם תשובה, מיד בכה והתחנן דכיון דאפסה כל תקוה מעתה למה זה שלחתיני ולא הרעותה לעם הזה.

כיוצ"ב האריך רביה"ק הישמח משה זי"ע (תוכחת חיים קודם כל נדרי, אות ה) לרוב ענוותנותו כי רבה, בדרוש נפלא ע"ד משל ונמשל, שאף שאינו ראוי וכדאי לעורר לבבות בני ישראל לתשובה אל השי"ת כי הרי הוא חוטא ופושע יותר מהם, מכל מקום מאחר ונשתלח לכך, והוא כסרסור בין ישראל לאביהם שבשמים, הרי שעל ידי דיבורי התשובה והתעוררות הקהל יכנס גם אל תוך לבו פנימה רוח תשובה וטהרה, ואף עליו יחוס השי"ת עד שיזכה ויכופר חטאו וסר עוונו, יעו"ש במתיקות דברים הנפלאים.

והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה (במדבר יב, ג) וכבר נתקשו בזה המפו' לבאר ענין פליאה זו, כי היאך שייך כדבר הזה שיהיה עניו ושפל מכל הבריות, והלא בוודאי ידע והכיר במדרגותיו הגדולות עד שאף שהוא ילוד אשה עלה ונתעלה למרום להביא התורה לבני ישראל. אלא יש לתרץ, כי כשראה משה כי הקב"ה מבקשו להיות שליחו להוציא עם ממצרים ולהביא להם את תורתו חשב דזהו מאחר והקב"ה משתמש במנא תבירא (זוה"ק פר' יתרו, דף פ"ו ע"א), ועל כן בדייקא מאחר והוא חטא ועווה כל כך, הרי שתיקונו הוא על ידי שידבר אל בני ישראל, ומתוך כך יכנסו גם אל תוך לבבו הרהורי תשובה, ולזה שלח השי"ת דייקא אותו אל בני ישראל, כי על ידי שליחותו יזכה לבוא אל תיקונו. ומתוך כך השפיל עצמו בעיניו יותר ויותר, כי הבין שלא מצא הקב"ה מנא תבירא יותר מאתו למלא השליחות אל כלל ישראל.

והנה כשראה משה רבינו כי אין התשובה מועלת להם לישראל, ותכבד העבודה עד כי הרגישו בני ישראל שנתן משה חרב ביד פרעה להרגם, כי התרבו ונתגדל סבלותם אשר המה סובלים, על כן טען כלפי השי"ת 'למה זה שלחתיני, ומה תועלת הועלתי בשליחותי.

לאמונה שלימה תשובה וקבלת עול מלכות שמים, הבין כי אכן ראויים המה להיות כלי קיבול להצלחתם ופדות נפשם, על כן 'ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר ה' אלוקי ישראל שלח את עמי' וגו' (שמות ה, א), והנה לא זו בלבד שלא נתקבלו דבריהם על לב פרעה, אלא אדרבה 'ויצו פרעה ביום ההוא את הנוגשים בעם וגו' להכביד העבודה כי נרפים הם נרפים וגו' תכבד העבודה' וגו' (שם פסוק ו), עד כי נתווסף עליהם קושי השעבוד עוד כהנה וכהנה ובני ישראל לא יכלו לעמוד באלה.

- למה הרעותה לעם הזה אם לא הועילה תשובתם - ובראות משה רעיא מהימנא כל זאת, שב אל השי"ת ויאמר 'למה הרעותה לעם הזה, כי הנה אני הבנתי בדעתי שכשיתעוררו בני ישראל בתשובה הרי שתתעורר רחמיק עליהם להוציאם מצרה ומשביה לגאולת עולם, ועתה ראה ראיתי כי לא די שלא הוקל העבודה, אלא אדרבה הוסיף כעת פרעה להכותם וכבדה העבודה לעשות לבנים וכו', ונתגבר ונתרבה החשכות והגלות מתארכת עוד ועוד יותר מכתחילה, ואין רואים הסוף והקץ לסבלות ישראל, נמצא מתוך כך כי אין התשובה מועילה, והאדם שחטא גם כי ישוב לא יתקבל לפני השי"ת. וכעין הנודע קושיית ה'פנים מאירות' בספרו 'כתנות אור' (פר' נצנים) דלכאורה האיך מהני תשובה, והרי אמה"כ (ירמיה ב, ג) קודש ישראל לה' שהמה כקרבן הקדוש להקב"ה, ובחטאתם כלפי הבורא מיד נדחים הם מן הקדושה, וקי"ל (פסחים דף ע"ג ע"ב) וכיון שנדחה שוב אינו חוזר ונראה, וא"כ כיון שעווה ופשע האדם כלפי יוצרו שוב לא יהיה חוזר ונראה ח"ו.

והרהר משה כי שמא מה שצווה הבורא ית"ש לבשר לבני ישראל את בשורת הגאולה היינו דייקא לבניהם אחריהם שיוולדו ויגדלו בטהרה ובקבלת עול מלכות שמים, ובניהם אשר יבואו אחריהם שלא יקלקלו ולא יפשעו כלל וכלל, המה יצאו מאפילה לאור גדול, משא"כ הדור הזה אשר התערבו בגוים ולמדו מעשיהם ונתחברו ונתוועדו יחד עם הרשעים, אפס כי נפלו עד אין תקוה ואין להם שום פתח תשובה. ולזה תמה משה רבינו לפני השי"ת 'למה זה שלחתיני אם אין מועיל להם תשובה לבני דור זה, והנפש החוטאת הכרת תכרת מחמת עוונה בה, ואין שום פתח פתוח לעוברים להיות שבים, ומה הועלתי אפוא בשליחותי, ואדרבה רק הרע לעם הזה יותר ויותר.

- ע"י תשובה נעשה האדם כבריה חדשה -

נודע מש"כ בספה"ק ייטב פנים (מאמר שוב אשיב, אות כד) שהאריך לתרץ קו' הכתנות אור הנ"ל האריך מועיל תשובה הרי קי"ל דכיון שנדחה שוב אינו חוזר ונראה, וכתב בתו"ד לתרץ בכ' אנפין, האחד, שרק בבהמה שייך תק' כללא דכיון דאידיחו אידחו ואין חוזרים ונראים, אכן כלפי אדם אין שייך לומר כן, והוא עפ"י אמרם ז"ל (ברכות דף י"ח ע"א) דרשעים בחייהם קרויים מתים, וכשהרבה האדם לחטוא ולפשוע הריהו נמשל כבהמות נדמו, ואינם עוד בגדר אדם חי, ואף שנראים בעינינו כחיים ומסתובבים בינותינו, הרי זה דוגמת החיות והבהמות המשוטטות בעולם, וכחי' 'אדם' הוא בגדר מת אצלם. מעתה י"ל דקלקלתו זו היא תקנתו, דכיון שע"י החטא נחשב כאילו מת א"כ החוזר בתשובה שהוא מרצה ומפייס את בוראו הרי הוא כבריה חדשה וכקמן שנולד מחדש דמי, וממילא דשוב לא שייך לומר עליו כיון שנדחה שוב אינו חוזר ונראה, יען כי כאשר שב האדם ומתוודה על חטאיו בתשובה שלימה הרי הוא אדם אחר לגמרי שלא נדחה מעולם, עי"ש שהאריך בזה בדברים נפלאים.

עוד כתב שם לתרץ קו' הפנים מאירות, כי ענין מה שנראה ונדחה הוא רק לעיני בשר ודם כי האדם רואה לפניו מציאות של דחיה וממילא שוב אין חוזר ונראה, אכן כלפי הבורא ב"ה קורא הדורות מראש שלפניו נגלו מצפוני לבות בני אדם מעולם ועד עולם, הרי הוא מגיד מראשית אחרית וצופה ומביט גם בשעת החטא כי עתיד האדם לעשות תשובה לפניו, לשוב אליו בלבב שלם, [וכנודע כי ענין הידיעה והבחירה אינם סותרים זה את זה, ואכהמל"ב], וממילא נמצא שלא נדחה האדם כלל וכלל אלא הוי ליה כמום עובר, ועל כן שפיר מתקבלים בתשובה, אתוד"ק.

עפי"ז יבואר מה שהשיב השי"ת למשה רבינו על שאלתו, 'וידבר אלוקים אל משה', שלא יאמר ויטען 'למה זה שלחתני אחר שאין מועיל תשובה לאדם דכיון שנדחה שוב אין חוזר ונראה, דלא כן הוא אלא אני הוי"ה המהווה כל היות, ובידי מסור מפתח של תחית המתים (ראה תענית דף ב' ע"א), וכאשר ישוב האדם בתשובה שלימה יהא כבריה חדשה וכקמן שנולד, וממילא אף כי חטא באופן כזה והיה בכחי' הרשעים אשר בחייהם קרויים מתים, מכל מקום בתשובתו אני מהווה ומחיה אותו להיות יציר חדש שלא היה עד

עתה, והוא לא נדחה מעולם מן הקדושה.

א", 'ויאמר אליו אני הוי"ה', מורה על כי הוא היה הוה ויהיה, ולפניו ית"ש אין חילוק בין העבר העתיד וההוה, כי הכל אחד הוא אצלו, ולפי"ז נמצא שמעולם לא נדחה האדם מן הקדושה, ואף בשעה שעבר ועשה החטא הרי שהבורא ב"ה צפה והביט אל העתיד שעתיד הוא לעשות תשובה, ונמצא שלא נדחה כלל וכלל. אתוד"ק מרן אאדמו"ר זי"ע בתוספת נופך.

עפ"י דבריו הק' אפשר להוסיף נופך, דהשי"ת ענה למשה רבינו 'ויאמר אליו אני ה' ואר"א אל האבות', ואר"א נוטריקון אני ראשון ואני אחרון, רמו כי הבורא ב"ה כפרם כל יציר נברא ואחרי ככלות הכל, והוא יודע כל מעשה בני אדם וכל מה שעתידים לעשות, ולא כמדת בשר ודם שאין יודעים רק הדברים שנעשו כעת, ולפניו ולאחריו לא ידעו ולא יבינו, הרי שהשי"ת ברגע אחד אני ראשון ואני אחרון והוא יודע מה לאחור ומה יהיה הסוף, וכיון שסופו לשוב בתשובה, הרי לא נדחה מלפניו כלל ועיקר, ושפיר מועיל לו תשובה.

- תשובה קדמה לעולם -

בדרך אחר לבאר תשובת השי"ת למשה רעיא מהימנא והרמוז שרמוז רביה"ק מזידיטשויב זי"ע נראה, ובהקדם מש"כ הגה"ק העצי חיים זי"ע (פר' אחרי, ד"ה אחרי מות [הב']) שעמד שם לבאר הפסוק (איכה ה, כא) השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם, עפ"י מש"כ זקה"ק הייטב לב זי"ע (סוף פר' מצורע, ד"ה עוד שם במדרש) בשם הרה"ק מהר"ש מיערוסלב זי"ע, דהנה אמרו חז"ל (פסחים דף נ"ד ע"א) דתשובה קדמה לעולם, וכמו שנאמר (תהלים ז, ב) בטרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל וגו' תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם, וכן מצינו בזוה"ק כמ"פ (ח"א, דף כ"ה ע"א, ועוד) שכשבא הקב"ה לברוא האדם על פני האדמה טענו מלאכי השרת כלפי השי"ת מה אנוש כי תזכרנו (תהלים ה, ה) והלא עתיד למיחטי קמך. והגם כי ישנם צדיקים בכל דור ודור, מכל מקום הלא ראיתי בני עליה והמה מועטים (סוטה דף מ"ה ע"ב), ומה בצע וטעם יש ביצירתם. אכן הקב"ה השיב כנגדם דהגם כי גם לפניו גלוי וידוע שעתידין לחטוא לפניו, מכל מקום הלא דרך תשובה הוריתי, ואף כי חטאו פתח טוב פתחתי לשבים

בימינו, מכל מקום רוב האנשים אינם כן, וכשיוודים להאי עלמא עלולים לירד ולהשתקע בחטא וליפול לבור מלא זוהמא, ונשמתם יכולה להתלכלך ביותר, ועל כן נח לו לאדם שלא נברא משנברא.

ואמנם הבורא ב"ה כשחיקר ותיקן עולמו גם ידע וראה את שפלות הדורות היאך שיתמעטו וירדו מטה מטה, ישתקעו בטומאתם כל כך, עד שיקשה עד מאוד לאחזו ולילך בדרכי התורה והמצוות, ומאחר והוא טוב ומטיב לרעים ולטובים ורחמיו על כל מעשיו, אשר חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו, על כן הקדים רפואה למכה, והכין את כח התשובה עוד טרם כל יציר נברא, להורות כי הגם שידע והכיר במצב זה שעתידים לחטוא לפניו, אף על פי כן ולמרות כן ברא עולמו. וממילא ועכשיו שנברא רצ"ל שברא השי"ת עולמו באופן זה שאע"פ שיחטאו יועיל להם תשובה, וכאשר יפייסו וירצו את הקב"ה תתקבל תשובתם לרעווא ולרצון, ונמצא שאין הדבר תלוי כי אם בבחירה החופשית שביד כל אדם, על כן יפשפש במעשיו וימשמש במעשיו.

נמצינו למדים מכל זה כי בשעה שיצר השי"ת את האדם ידע גם ידע כי עתיד הוא לחטוא לפניו, ולזה הכין מתחילה גם את כח התשובה, ומעתה כשיפשפש האדם במעשיו לעשות עליהם תשובה מיד יקבלו השי"ת באהבה, כי לא יחפוץ במות המת כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה (עפ"י יחזקאל לג, יא), ואין הדבר תלוי אלא באדם, אם ישוב ממעשיו הרעים ומדרכיו המקולקלים, ואדרבה כבר אמרו חז"ל (ברכות דף ל"ד ע"א) גדולים בעלי תשובה יותר מצדיקים גמורים.

ולזה כשבא משה רבינו ע"ה לפני השי"ת בקובלנא 'למה זה שלחתיני', כי בעוד שאני העליתי בדעתי שכשישיבו ויחזרו בני ישראל בתשובה יזכו מיד לישועתם השלימה משמי מעל, כי תשובה מועלת לכפר עון ולהעביר כל מריע, והנה עתה הרעותה לעם הזה יותר ויותר, והיינו לפי שבאמת אין מועיל להם תשובה, וא"כ 'למה זה שלחתיני', כי אני לבדי איני ראוי ואיני כדאי, ורק שהייתי סבור שמועיל תשובה כדלעיל ובוזה תליתי תקוותי.

על זה השיב השי"ת כנגדו וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה', ואר"א וגו', וארא נופריקון אני ראשון ואני אחרון, ורמז לו כי אני הוא שהייתי בטרם הרים ילדו ובטרם כל יציר נברא, וראיתי וצפיתי

בתשובה. וחזינו דלא השיב הקב"ה לשרפי מעלה שלא עתידים לחטוא כלל, אלא שגם אם יחטאו כבר הוכן עבורם כח התשובה.

הרי שמראשית כזאת הודיע השי"ת המגיד מראשית אחרית וידע כל אשר ייעשה, וכבר בראשית בריאת העולם ראה היאך יחטאו לפניו, וגם ראה בריה שפלה כמוני שתמרוד ותחטא כל כך לפניו ית"ש, ומכל מקום חיקר הכין ותיקן תשובה לפניו מתחילה, יעו"ש בייטב לב.

ועפ"י דרכו כתב שם העצי חיים לבאר דזהו שאנו מבקשים לפני הבורא ב"ה השיבנו ה' אליך ונשובה, וכי תימא האם בכלל מועיל תשובה, על זה המשיך ואמר חדש ימינו בקדם, ומראשית כזאת הודעת שיבואו דורות שפלים ונבזים ואף שיחטאו וימרו רצונו ית"ש אעפ"כ לא שת לבו לזאת וברא עולמו ויצר את האדם, והרי זה סימן מוכח ומובהק כי הכנת מאז ומקדם כח התשובה, שאף שיחטאו ישראל לפניו יועיל להם תשובה, כי כן עלה ברצונו ית"ש, אתוד"ק העצי חיים בתוספת נופך.

- ועכשיו שנברא אפי' אם לבסוף יחטא יפשפש במעשיו לשוב עליהם בתשובה -

ויפורש בזה אמרם ז"ל (עירובין דף י"ג ע"ב) ת"ר שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל הללו אומרים נח לו לאדם שנברא משלא נברא, והללו אומרים נח לו לאדם שלא נברא משנברא, ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו, והדקדוקים ידוע. אלא דהנה נודע כי האדם אשר יציאתו כביאתו נקי מן החטא ללא שום שמץ ורכב כלל, ודאי הוא נח לו שנברא משלא נברא, כי מלבד מה שנשאר זך ונקי הרי שגם אסף וקיבץ תורה ומצוות ומעשים טובים, ונתעלה ונתרומם יותר ויותר, ולכן כבר כתבו התוס' (עירובין שם ד"ה נח לו לאדם) דאף שנח לו לאדם שלא נברא מכל מקום הצדיקים אשרי להם ואשרי דורם, כי מכסא כבוד חוצבה נשמתם לגור בארץ ערבה וחזר כמו שבא ואף יותר מתוקן.

אולם עדיין הוא רק מיעוטא דמיעוטא ממש שישנם שיעבדו את קונם בלא שום שמץ פסול, בעוד שרובא דרובא נכשלו בעוונות וחטאים, ולזה נמנו וגמרו היינו שראו כי הצדיקים הגם ששתלן הקב"ה בכל דור ודור, ובכל דור ישנם צדיקים מופלגים ואף

ב"ה וב"ש, ועל כן מועילה התשובה בכל מצב, כי באם היה חלילה נגרם חסרון ופגם כלפי מעלה בשם הוי"ה אזי היה החוטא נכרת כליל, ולא היה בידו לתקן מעשיו על ידי תשובה ואפסה תקוותו, אך מכיון שאין כל השתנות בשם הוי"ה ב"ה כי אם חטאת מה תפעל לו (איוב לה, ו) על כן יוכל לעולם לתקן מעשיו בתשובה.

וזהו שרמזו חז"ל, שאפי' כאשר יהיו במדרגה הנמוכה והפחותה, אף על פי כן לא אפסה תקוותם ובכל מצב תהא להם תקומה בכח התשובה. ומידה טובה זו היא הראשונה מ"ג מכילין דרחמי, אני ה' קודם שיחטא ואני ה' לאחר שיחטא, רצ"ל שבשם הוי"ה ב"ה אין שייך שום השתנות קודם החטא ולאחר החטא כבשאר השמות הק' אלא אני הוא לפניו ולאחריה באותו מצב, ועל כן יוכל החוטא למלט נפשו ותתקבל תשובתו לפני א"ל רחום וחנון, עכתוד"ק יעו"ש.

ויורמו בפסוק (הושע יד, ב) שובה ישראל עד הוי"ה אלוקיך כי כשלת בעונך, דרמו לן קרא דמועיל תשובה לכל אחד ואחד, יען דאין הפגם מגיע עד הוי"ה אלוקיך, וכיון ששם הוי"ה לא נפגם, על כן יוכל החוטא למלט נפשו תמיד בכל עת, והשי"ת א"ל רחום וחנון טוב וישר הוי"ה על כן יורה חטאים בדרך, ותמיד תתקבל תשובתו לרחמים ולרצון לפני אדון כל.

ולזה כשבא משה רבינו ע"ה בטענה לומר כי הנה כבדה העבודה על בני ישראל ולא נתקבלה תשובתם כלפי שמיא, ולפי זה נמצא שאין מועיל להם תשובה, ומעתה תמה תמה אקרא 'למה זה שלחתי, וכנ"ל. על זה השיבו השי"ת וידבר אלוקים אל משה, וביאר לו ענין האמור מהישמח משה ויאמר אליו אני הוי"ה, ובשים לב עליו לראות ולעיין כי בשם הוי"ה ב"ה אין שייך כל פגם וקלקול, והן קודם שיחטא והן לאחר שיחטא אני הוי"ה ללא כל שינוי, ואני הוי"ה לא שיניתי (מלאכי ג, ו), וממילא שפיר מועיל תשובה לכל אחד ואחד, ולכבו יבין ושב ורפא לו.

והמשיך הבורא ב"ה ואמר לו ואר"א אל אברהם וגו', וארא נוטריקון אני ראשון ואני אחרון, רצ"ל הן גודם החטא והן לאחר החטא בלי שום שינוי, כי בשם הוי"ה אין סוף ב"ה וב"ש אין שייך כל פגם, וממילא פתח טוב פותח אף לעוברים כאשר שבים

מתחילה כל מה שיהיה בעולמי וידעתי גם ידעתי כי עתידים לחטוא ולהמרות פי, ולזה כבר מאז תיכנתי והכנתי כח התשובה גם לדורות השפלים והגבזים, ולולי כן לא הייתי יוצר ובורא העולם דאז הוי נח לו לאדם שלא נברא משנברא. ומעתה מאחר ומועיל תשובה לכל אחד ואחד, ובכל עת ובכל מצב יהיו פתוחים לפניו שערי ודלתות התשובה, ממילא אל יפול רוחך בקרבך לומר כי ננעלו שערי תשובה, דלא כן הוא אלא ידי פתוחה לקבל שבים תמיד בכל עת.

- אני ה' קודם ולאחר שיחטא בלי השתנות -

ועוד לאלו"ה מילין לשוב באר"ה בתשובת הבוכ"ע למשה רעיא מהימנא, ובהקדם מש"כ רביה"ק הישמח משה זי"ע (פר' כי תשא, ד"ה ה' ה') על דברי הגמ' (ראש השנה דף י"ז ע"ב) עה"פ (שמות לה, ו) ה' ה' א"ל רחום וחנון, אני ה' קודם שיחטא אני ה' לאחר שיחטא, ומבואר שם בתוס' (ד"ה שלש עשרה) והרא"ש (פ"א סימן ה) בשם רבינו תם, ששני השמות ה' ה' הם שני מדות של רחמים, דהיינו ששם ה' הראשון הוא לרחמים קודם שיחטא האדם, ושם ה' השני הוא לרחם על האדם כשישוב בתשובה לאחר שיחטא, יעו"ש. וכבר עמדו הראשונים (ראה להרא"ש שם) בביאור דבריהם, דמה רבותא בכך שאני ה' קודם שיחטא והלא באותה שעה צדיק הוא.

וביאר הישמח משה בקדשו, דהנה נודע שבכל חטא ועון אשר יחטא האדם הרי הוא גורם חשכות בעולמות העליונים ופגם בשמות הק', כי כן יסד המלך, וכך ברא הקב"ה את עולמו שירדו השפעות החסד והרחמים וימשכו על ידי השמות הק', ועל ידי זה יושפע אך טוב לישראל, אולם על ידי חטאת העם הרי תחת שיאירו שמותיו ית' להשפיע על עם קרובו השפעה ושפע דלעילא טובה וברכה ממקומו, בבחי' (ישעי' ס, יט) 'והיה לך ה' לאור עולם' בדביקות אלוקית להתדבק יציר ליוצרו, הרי שגורמים הם להחשיך אורם ולהשליט חשיכה ואפילה, וכמאמר הנביא (שמואל א ב, ט) רשעים בחושך ידמו.

ברם, אין הדברים אמורים אלא בשאר השמות, שבהם כח יש ביד החטא לגרום חושך ואפילה, לא כן בשם העצם שם הוי"ה ב"ה וב"ש שאין שייך בו שום השתנות, ואין בו שום נפק"מ בין קודם החטא ולאחריה, ואפי' החטאים והעבירות החמורות ביותר אין בכוחם להחשיך זוהר עליון של האור אין סוף

בתשובה לקבלם באהבה.

* * *

- תבוא רעתם עד דור אבותם -

ורביעי בקודש בביאור התשובה שהשיב הבוכ"ע למשה אפ"ל, ובהקדם עוד מדברי רביה"ק הישמח משה זי"ע (ריש פר' נשא) שהביא מ"ש רביה"ק מהר"א זי"ע בנועם אלימלך לבאר מה שלפעמים נאמר למשפחותם לבית אבותם (במדבר א, ב), ולפעמים נאמר 'לבית אבותם למשפחותם' (במדבר ג, טו). וז"ל, כי הצדיק הוא מעלה את העולם כולו והוא נושא אותם על ידי דבקותו וקדושתו ועל ידי זה הוא מקרב אותם לעבודת הבורא ית"ש, וזה נקרא נשיאות ראש, לכן צוה השם שהנשיאות ראש הדין יתנהג לפי הגלגולים כי הצדיק היודע גלגולי הנשמות יכול לידע איזה איש יש לו נשמה קדושה או מאיזה עולם נשמתו נלקחה, ומשה ואהרן היו במדרגה זו וידעו גלגול הנשמות לכך צוה אותם השי"ת ב"ה שאו את ראש בני ישראל לגלגלותם, פירוש לפי גלגול הנשמות כן תעלו אותם למעלה. אך פשוטי בני אדם אשר נשמתם אינה כ"כ במדרגה גדולה גם הם צריכים עליה ונשיאות ראש ולמה יגרעו ובמה הם יכולים להנשא כיון שהם למטה, לזה צריך הצדיק לקשר אותם באבות הקדושים הכלולים מכללות ישראל ואז יתעלו למעלה על ידם. וזהו לפעמים כתיב לבית אבותם קודם למשפחותם, על שצריכים לקשר אותם באבות תחילה כדי להעלות אותם בתוך שאר משפחות ישראל, ובאותן שהם צדיקים שנשמתם הוא מעולם העליון הוא להיפך שמעלין אותם כסדר מתתא לעילא מתחילה למשפחותם ואח"כ לבית אבותם לקשר אותם עם מדרגות האבות גם כן, עכ"ל קדשו של רביה"ק הרר"א זי"ע.

וכתב שם רביה"ק הישמח משה זי"ע להמתיק הדברים, ותו"ד עפמ"ש האוה"ח הק' (פר' קרח, ד"ה ועכשיו הענף עצמו) דכאשר האדם חוטא פוגם נשמתו ובריבוי החטא פוגם גם בנשמת אבותיו וכל מה שמרבה לחטוא תגדל הפגם למפרע באבות אבותיו וכו', ואם ח"ו הרע דרכו עד שנוגע הפגם לנשמות אברהם יצחק ויעקב או אז אפסה תקוותו ונכרת לנצח מכלל ישראל ע"ד ונכרתה הנפש ההוא מעמיה רח"ל. ולזה ביקש יעקב אבינו ע"ה (בראשית מט, ו) בקהלים אל תחד כבודי, שלא יזכר שמו במחלקות, כי אלמלי

היה נזכר שמו הרי שהיה הפגם עולה עד ליעקב והיה מנתק הקשר עמו, יעו"ש באור החיים הק'.

עפי"ז ביאר הישמח משה במק"א (תפלה למשה, פרק מט; ישמח משה סו"פ ויחי) מאה"כ (תהלים, מט, כ) תבוא עד דור אבותיו עד נצח לא יראה אור, שכל זמן שהפגם אינו מגיע עד לשורש אבות האומה עדיין יש תקווה לאחריתו ע"י תשובה וכו' יען כי יש לו עדיין שייכות לאבוה"ק, אבל אם עלתה זוהמתו עד לשורשו אצל שלשה האבות, או אז ניתק הקשר לגמרי ונאבד מארץ החיים רח"ל, וז"ש תבוא עד דור אבותיו פי' אם הגדיל החטא כ"כ עד שהגיע הפגם לשלשה האבות אברהם יצחק ויעקב אז עד נצח לא יראה אור כי נכרתה הנפש ההיא משורש אבותיו ואפסה תקוותו.

ויפורש בזה מה שאנו מתוודים בנוסח היודי 'אבל אנחנו ואבותינו חטאנו', והתמיה מפורסמת דבשלמא מה שמתוודה על חטאיו, אכן מה ענין אבותיו לכאן. ועפ"י הנ"ל יובן שפיר, שאנו מתוודים לפני הבורא ב"ה ואומרים כי לא זו בלבד שחטאנו לפניו אלא אף פגמנו כ"כ עד שעלה הפגם אל אבותינו. ועל זה ידו כל הדווים, כמה עוונותינו קשים מגשוא שכשחוטא האדם הרי שלא רק לו יהיה הפגם כי אם נפגם גם באבותיו ואבות אבותיו רח"ל.

ומאחר וכן הוא שבעוונותיו הביא לפגם גם באבות, מעתה היאך יוכל להמשיך זוהר לנשמתו לטהר ולרפא כל מה שקלקל ופגם, והלא ניתק הקשר עם אבותיו הקרובים אשר על ידם נמשך חבל הקודש למפרע מדור לדור עד אבות העולם, אשר כוחם וזכותם עומד לכל בני ישראל, והיאך אפשר שיהא לו איזה קשר ושייכות לשלושת האבות הרי החוליות שלמעלה ממנו נפגמו ונתקלקלו, ונמצא שגם כשיזעק וישווע בעד נפשו האומללה לא יועיל מאומה.

- הבעל תשובה זוכה לסיוע מג' אבות העולם -

על כן הבעל תשובה צריך הרבה סייעתא דשמיא ועזר אלקי בבחי' הבא ליטהר מסייעין לו, אשר השי"ת ברוב רחמיו יכין לו דרך מיוחד לקשרו ישירות עם האבוה"ק ויעשה לו דרך שעוקפת את כל הדורות שבנתיים, וע"ז אחז"ל דבעל תשובה חותר לו הקב"ה חתירה מתחת כסא כבודו (סנהדרין דף ק"ג ע"א), כי צורת יעקב ישראל סבא חקוק בכסא (כ"ר פד, א), וצריך לחתור לו מסלול מיוחד להאחו

בשורש האבות בלי סדר המדרגות, ולהמשיך לו משם זוהר טהרה ואור האלקי, נמצא כי מי שחטא ופגם בשורש אבותיו זקוק הוא לכך שהבוכ"ע יסלול לו דרך חדשה אל האבות הק' בבחי' חתירה ללא סדר המדרגות עד שמקשר נשמתו לשורש אבות העולם להמשיך עליו זוהר טהרה ואור העליון.

נמצא לפי"ז שמחסד השי"ת על האדם כאשר הוא מתעורר בתשובה ומתחרט על כל מעלליו, ורואה עד כמה נשתקע בחטאיו ובפשעיו, שמביא לו סיוע דלעילא בכח שלושת האבות אשר אין קורין אבות אלא לשלשה (ברכות דף מ"ז ע"ב) אברהם יצחק ויעקב, והמה אשר בהם כלולים כל נשמות ישראל מעולם ועד עולם, עומדים לסייע לאדם שיוכל לרחוץ עצמו מחולאת עוונותיו ולהיות כבריה חדשה וכקמץ שנוולד. ואף גם בעת אשר פגמו הגיע עד דור אבותיו ונפסקה השלשלת המקשרת, מכל מקום לא אפסה תקוותו כי בדרך דילוג וקפיצה יקרבו השי"ת אל אבות העולם אשר אליהם לא הגיע הפגם כלל, ויזכה להתקשר לאברהם יצחק ויעקב אבותינו הק', והמה יסייעו אותו בתשובתו, כי כאמור אליהם לא הגיע הפגם כלל ועיקר.

הרי דישנם ב' אופנים בהתקשרות בני ישראל אל האבות הק', דמי שלא חטא והרי הוא זכאי וישר בכל דרכיו ותהלוכות חייו, שיש לו שייכות אל אביו ואל אבי אביו וכו', הרי התקשרותו הוא מתתא לעילא כפי סדר הדורות למעלה למעלה, ועד שבאמצעות אבותיו ואבות אבותיו מדור דור נתהווה חבל הקדושה עד לשורש אברהם יצחק ויעקב, אכן מי שרח"ל הרע מעשיו וסר מן הדרך עד שנפסק חבל הקדושה אל אבותיו, כאשר חוזר בו ומהרהר בתשובה, והרי בלי אור האלקי משורש אבות העולם לא יוכל לתקן מעשיו בשלימות, או אז השי"ת ברוב רחמיו פותח לו מסלול מיוחד בבחי' מקפץ על ההרים ומדלג על הגבעות ומקשר נשמתו מיד להאחו בשורש אברהם יצחק ויעקב ומקבל מהם אור עליון כדי שיהא בידו לתקן עצמו כראוי ובשלימות, ושוב משם מתחדש הקשר לנשמות אבותיו מעילא לתתא דור אחר דור עד שנתחדש הקשר לאבותיו הק'.

והשתא מבואר היטב דברי רביה"ק הנועם אלימלך זי"ע, כי אצל האדם הישר אשר צדיק הוא בכל דרכיו ולא חטא ופגם באבותיו, שייך לומר למשפחותם לבית אבותם כסדר המדרגות מתתא לעילא, אבל

אצל הבעל תשובה שפגם והרע מעשיו תחילה, הרי כיון שאין לך דבר העומד בפני התשובה (ירושלמי פאה פ"א ה"א), וכשיתחרט האדם בלב שלם על חטאיו ועוונותיו ויתוודה עליהם לפני המקום ב"ה בוודאי יתרצה ויתפיים עמו השי"ת, או אז בהכרח להפוך הסדר בדרך דילוג וקפיצה שיקשר האדם עצמו עם אבות העולם תחילה, ולכן הקדים לבית אבותם והדר למשפחותם דרך התקשרותו מעילא לתתא, ועל ידי בן תתקבל תשובתו לרצון לפני אדון עולם.

ומבשרי אחזה אלו"ה, כי הנה כל דבר שמתרחש בגוף האדם בגשמיות הוא השתלשלות מדבר רוחני, וכעין זה מצינו בגוף האדם כי הדם הזורם בעורקי האדם מלבו לכל גופו הוא מחיה את כל גופו, ואם ח"ו נסתמו עורקי הדם במערכי הלב באופן שאי אפשר לשוב ולפתחם, הרי שאפסה תקוותו כי אי אפשר להתקיים בן אפי' שעה אחת, אכן השי"ת נתן חכמה נפלאה בלב הרופא שיש לו רשות לרפאות, וכהיום עושים ניתוח הנקרא בלשונם מעקפים (ביפאס בלע"ז), שזהו דרך חדשה ועוקפת שמשם יגיע הדם אל הלב ומשם יזרום הדם לאיברי הגוף.

דבר זה הוא לבוש גשמי לגבי ענייני רוחניות, שכשיפול האדם מטה מטה רח"ל, ויפגום עד אבותיו, הרי שכשיתחנן ויעתיר מלפניו אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני, יפתח לו הקב"ה דרך מיוחדת שיוכל להתקשר ולהתדבק מיד עם האבות הק' אברהם יצחק ויעקב והם יסייעו בעדו בתשובתו.

עפי"ז ביאר שם הישמח משה אמרם ז"ל במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד, שנאמר (ישעיה נז, יט) שלום לרחוק ברישא ואחר כך לקרוב, דהכוונה עפ"י האמור, דבעל תשובה שהיה רחוק הרי שכאשר שב בתשובה הרי הוא במעלה היותר גבוה כי נדבק להשורש בלי ממוצע, ואח"כ לקרוב דהיינו הצדיק גמור שהוא אחריו במדרגה, כי נדבק רק על ידי ממוצעים, וז"ש לרחוק ברישא כי מי שכשל ותעה בדרך נעשה עבורו שביל מיוחד מרחוק, דהיינו בלי הדרגה כי השליכות באמצע עקורות, ורק אח"כ מתקרב לענפים הקרובים לטהרם ולזככם ולתקנם. וזה שלום לרחוק תחילה היינו לשורש העליון ורק אח"כ לקרוב, דמהפך לו הקב"ה הסדר באופן ניסי ופלואי. ובא כמבאר שלא תאמר למה הוא זה שזוכה להתעלות בלא הדרגה יותר מן הצדיק, ע"ז אמר

חדש (ח"ב דף מ"ט ע"א) שבנתנית התורה פתח השי"ת ואמר (שמות כ, ב) אנכי ה' אלוקיך, ואז נפתח אות ס' סתומה של שם אלקי"ם ונעשית ד' להקרא אלקי"ך, וכד"א (תהלים ג, ז) אלוקים אלוקיך אנכי, ועו"ש, וביאר הבני יששכר הכוונה דמרמוז על כח הבחירה הנתונה ביד כל יחיד ויחיד מישראל להיות כאבות העולם שיתייחד הקב"ה שמו עליו להקרא אלקי פלוני.

וביאר דבריו הק', דהנה במתן תורה נתאספו למרגלות הר סיני כל נשמות ישראל מעולם ועד עולם (דב"ר ג, ה), ובאותה העת דיבר השי"ת בפרטיות לכל אחד ואחד לאמר 'אנכי ה' אלוקיך', והורה בזה שלא יתפתה האדם אחר יצרו לומר הנה ניסיתי ורציתי לילך בדרך טובים, להתנהג ביראת שמים בכל תהלוכותי ומעשי, והנה לא עלתה הדבר בידי, וכמה שניסיתי נפלתי ונכשלתי שוב ושוב, עד שיבוא הלילה לכלל יאוש מליך בדרך הטוב. דחלילה מלהרהר כן, כי לכן קול ה' בכוחו ובהדרו דיבר לעמו ישראל והזהירם 'אנכי ה' אלוקיך' לכל יחיד ויחיד בכל מצב, ואף אם נפל עד שאול תחתיה, עכ"ז עדיין הבחירה החפשית מצויה ונתונה אצלו, וצוה אז השי"ת לכל אחד ואחד ואף לדורותינו בשנת תשפ"ד לאלף החמישי לצירה, שהוא דור מלא זוהמא ונסיינות, מכל מקום קולו הוא קול גדול ולא יספ (דברים ה, יט) ומתרגמינן ולא פסק, ועדיין מהדהד קול ה' המצווה לכל אחד ואחד 'אנכי ה' אלוקיך', ואע"פ שחטא מכל מקום מועיל לו תשובה. וזהו 'שובה ישראל' ואף כי כשלת בעוונך מכל מקום הלא עד ה' אלוקיך והקב"ה מייחד שמו ית' עליך, וממילא ידע ויכיר כי תמיד בכל עת יכול להתגבר על יצרו הרע ולשוב בתשובה שלימה בתיקון כל מעשיו ומעלליו.

ונשובה באר"ה לבאר עפ"י כל הנ"ל מה שהצבנו בריש דברינו, דהנה כאמור כשהשיב השי"ת למשה כי התשובה מועילה ויאמר אליו אני הוי"ה קודם שיחטא ולאחר שיחטא, כי הוא א"ל רחום וחנון המטיב ומרבה לסלוח, וישב אל ה' וירחמהו ואל אלוקינו כי ירבה לסלוח, וה' הטוב יכפר בעדו, על כן הסמיכו חז"ל להכא הפסוק שמעי 'עמי' ואדברה, רצ"ל גם כשיהיו ישראל בשפל המצב והמדריגה, בבחי' 'שחת עמך' (שמות לב, ז), המורה על מדריגה קטנה ושפלה עד מאוד שנפלו מטה מטה עד לנוקבא דתהומא רבא, אעפ"כ כל יבואו לידי ייאוש לדמות כי אפסה תקוותם, כי הלא אלוקים אלוקיך אנכי, ובמתן תורה כשירדתי על הר סיני הפכתי מ"ם

'אמר ה' ורפאתיו', דאין בזה משום גריעות הצדיק ח"ו, אלא יען שהבעל תשובה זקוק לרפואה ולא יתכן לרפא נגעי נשמתו בלי התקשרות למקור האבות, והרי אין לו שום דרך ואופן להגיע לשם, על כן מצד ההכרח עושה לו הקב"ה גם להאיר לו שביל מעילא לתתא להגיע זוהר לנשמתו, לא כן הצדיק גמור שמסוגל ללכת בהדרגה מתתא לעילא עד שמגיע להיות מקושר באבות הק', הוא יצטרך לעבוד עבודה תמה עד שיזכה במעשיו לבוא ולנגוע ולו במשהו במעשי האבות הק', ולזה אנו מבקשים 'מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי', וכתפילת רביה"ק הרר"א זי"ע 'ומדריגה למדריגה תעלנו שנזכה לבוא למעלת אבותינו הקדושים'. ואמנם כאמור הבעל תשובה אשר גלוי וידוע לפני השי"ת מחשבותיו וצפונות לבו שרצונו ומאווייו הוא באמת לשוב אל השי"ת המרבה לסלוח, ובמסירות נפש ממש עוזב ומניח העבירות שבידו, הרי שאז בהנהגה שהיא למעלה מדרך הטבע בבת אחת מגביהו השי"ת ומקשרו לאבות הק' שהם יסייעו אותו בתשובתו, ובכוחם יוכל להתגבר על יצרו, ותתקבל תשובתו לפני א"ל חנון ורחום, אתוד"ק הישמח משה בתוספת ביאור.

ומעתה יובן דזהו שהשיב השי"ת למשה רבינו ע"ה כשסבר שמא כיון שפגם האדם במעשיו שוב לא יועיל לו מה שיעשה תשובה לשוב אל השי"ת, ולזה אמר לו השי"ת ויאמר אליו אני הוי"ה אני ה' החנון ומרבה לסלוח, ואף מי שכבר הגיע פגמו גם אל אבותיו מכל מקום וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב אשר אליהם לא תבוא הפגם, וכיון שלא פגמו בהם המה עומדים לעזור ולסייע להחפץ בתשובה. ועל זה נתכוון רש"י בפירושו וארא אל האבות, לרמוז שכל זמן שלא פגמו באבות העולם הרי שעדיין וארא יש להם שייכות אל האבות, ואבות מכלל דאיכא תולדות, וחבל הנאחו ונסבך באבות הק' לא נפסק ונגדע ח"ו, וכל אחד ואחד שהוא מזרע אברהם יצחק ויעקב המה יעזרוהו לשוב אל ה' אלוקינו שח"ו לא יפול ברדת שחת, ואדרבה יתקרב אל הבוכ"ע בתשובה שלימה.

- אנכי ה' אלוקיך בלשון יחיד - הוראה לכל

יחיד ויחיד -

נקדים עוד מש"כ רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי תשרי, מאמר ד, אות יא) ברמז הפסוק שובה ישראל עד הוי"ה אלוקיך, ועפ"י מה דאי' בוהר

למדריגה גבוהה יותר מצדיקים גמורים. כשכל זה למדנו מיציאת מצרים שאז הגביהם ורוממם השי"ת לבני ישראל מעומק השפלות והזוהמא, וכמו כן לנצח לא ישכח תקוות אנוש החפץ לשוב אל השי"ת. ואפ"ל דלכן נצטוונו להזכיר יציאת מצרים בכל יום שזכור תמיד ענין זה שכשם שאז הוציאנו השי"ת מערוות הארץ לאור גדול של תשובה ותיקון המעשים, כן הוא בכל יום ויום בכל דור ובכל עת אם ישיב האדם מיד יקבלו, גם אם יהיה שרוי בעומק התהום תמיד בכל עת 'הנני נותן לו את בריתי שלום', וברית התשובה נתונה לכל אחד ואחד מישראל בכל מקום בכל מצב ובכל עת ושעה.

- ניצוץ ממשח רבינו מסייע לבעלי תשובה -

והנה נודע מש"כ בעל החרדים (פרק ז, מפרקי התשובה) שכל בעל תשובה מתנוצץ בו ניצוץ קדוש ממשח רבינו ע"ה שמסייעו לשוב בתשובה שלימה, וכשנופל האדם אל תוך הזוהמא והזוהמא, הרי שהזוהמא מונעת מן האדם לבלתי יוכל להסיר כבליהם מאתו, וכאשר עינינו תחזינה אצל הגוים ימש"ו שאינם מניחים לצאת למי שעשקו מרשתם, כן הזוהמא אינה מניחה לאדם שנפל לרשותם וחפץ לשוב לכור מחצבו לעשות תשובה כדבעי, ועל כן שולח השי"ת עזרו מלעילא על ידי ניצוץ קדוש ממשח רבינו ע"ה המסייע לכל בעל תשובה שיוכל לשוב אל השי"ת, ויתחזק ויאמץ לבבו לקבל עליו עול מלכות שמים שלימה באמת ובלבב שלם.

ובספה"ק בני יששכר (מאמרי תשרי, מאמר ד, דרוש יד) הביא את דברי החיד"א זי"ע (דבש לפי, מערכת תי"ו, אות ג) שכתב לפרש עפ"י הדברים האלה מה שמצינו בגמ' (סנהדרין דף ל"א ע"ב) גבי מר עוקבא לדזיו ליה כבר בתיה, ופירש"י כמשה שהוא בן בתיה, ומביא מספר הגדה שהיה מר עוקבא בעל תשובה שנתן עיניו באשה אחת והעלה ליבו טינא ונפל בחולי ואשת איש היתה, לימים נצרכה ללוות ממנו ומתוך דוחקה נתרצת לו וכבש יצרו והלכה לשלום ונתרפא וכשהיה יוצא לשוק היה נר דולק בראשו מן השמים, ועל שם כן קרי ליה נתן צוציתא במס' שבת (דף נ" ע"ב) עכ"ל. ולכן כינוהו בכינוי זה 'דזיו ליה כבר בתיה', לפי שכאמור כל בעל תשובה זוכה לניצוץ ממשח רבינו ע"ה לסייע בעדו, לכך כשבא מר עוקבא לידי נסיון ונתעורר לתשובה נכנסה בו ניצוץ ממשח רבינו לסייע בידו שיוכל

מאלוקים לאלוקי"ך לרמו וללמד שהדיבור הוא לכל יחיד ויחיד מישראל בפני עצמו, ואף אם יהיה בשפל המדריגה התחתונה לא יתייאש מן התשובה, כי תמיד בכל עת ובכל מצב גם מעומק השאול כשהוא אחוז ברשת הזוהמא והזוהמא עדיין יש בכוחו לשוב מדרכי הרעה וחיה, ועל האדם לראות לשוב אליו ית"ש ולהיות לו לעם בתשובה שלימה.

- מזכירין יציאת מצרים בכל יום - לרמו שכאז כן עתה מועיל תשובה -

זאת תהיה תורת המסורה, לבן אמור לבני ישראל אני הוי"ה, המורה כאמור על קבלת התשובה, כי אני הוי"ה קודם שיחטא ולאחר שיחטא, וכשם שראינו שהוציא השי"ת את ישראל בד' לשונות של גאולה והצלה מעומק הזוהמא וקליפת ערוות ארץ מצרים, כשהיו שם בשפל המצב ובדיוטא התחתונה ויתערכו בגוים וילמדו ממעשיהם הרעים, ואעפ"כ נתקבלה תשובתם לרחמים לפני הבורא ית"ש, כמו כן כאז בימים ההם כן דינא הכא בכל דור ודור, שכשיחפוץ האיש הישראלי להתקרב ולשוב אליו ית"ש הרי גם אם נפל עד עמקי פי פחת תתקבל תשובתו. ולזה הסמיך לכאן הפסוק לבן אמור הנני נותן לו את בריתי שלו"ם, שלום רומז לתשובה וע"ד מה שנא' (ישעי' נג, יט) שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה', ודרשו חז"ל (ברכות דף ל"ד ע"א) לרחוק ברישא, והורה שגם אם נפל האדם ונטמא בזוהמת החטא, מכל מקום כשיתקרב וישוב אל השי"ת הרי שיזכו ויציאם הקב"ה מעומק בור גלותם וטומאתם ותתקבל תשובתם לרעווא.

וביותר י"ל, עפ"י הנודע (קידושין דף ס"ו ע"ב) דוא"ו דשלום קטיעא, והנה נודע (ראה זזה"ק ח"ג, דף קמ"ו ע"ב) דשלום מורה על מידת יסוד, וגם אות וא"ו הוא אתון דחיי (פר' ויחי, דף רמ"א ע"ב) ומורה על קדושת יסוד, ודדא ביה כולא ביה, ורמו כאן הכתוב דגם מי שרח"ל בחי' אות וא"ו קטיעא הוא אצלו, ובגין מעשיו נסתתמו הצינורות ואינם בשלימות, מכל מקום 'לבן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום', כי גם אם פגם באוב"ק מ"מ על ידי תשובה ואתם כהני ה' תקראו, וכשם שפנחס בא על שכרו וניתנה הכהונה לו ולזרעו אחריו, כן כל אחד ואחד מישראל כאשר 'שלום שלום לרחוק ולקרוב' וישובו בתשובה שלימה על כל מעלליהם, הרי שיזכו לבוא לבחי' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש', ויבואו

על הטומאה והזוהמא והקליפה הקשה המתגברת בכל עוז נגד ישראל, ואתה תעמוד ותושיע את ישראל, שכל אחד ואחד מישראל שיבקש ויתחנן לפני השי"ת זכני לקדש רמ"ח איברי וגלוי וידוע לפניך שחפץ אני להיות ירא ושלם, ובכל כוחותיו הולך ומקדש עצמו מלמטה ובורח כמפני אש מפני הנסיונות הקשים המתגברים בכל יום, הרי שהבוכ"ע בראותו כי תכבד העבודה נגד היצר הרע שולח לו עזרתו בקודש ע"י ניצוץ קדוש מנשמתו של משה רבינו ע"ה שיוכל יותר בקל לשוב אל אביו שבשמים. וזו הבטחה לדורות עולם עת"ה בכל הגלויות תראה כי הבא לטהר מסייעין אותו מן השמים.

- חדש ימינו כקדם באתערותא דלעילא -

גלוי וידוע לפני הבוכ"ע שבני ישראל חפצים לעשות תשובה שלימה לפניו, וכפי שרואים בימים הללו היאך שרכבות אלפי ישראל מוסיפין קדושה וטהרה, מי באמירת תהלים, ומי בלימוד ספרי מוסר ושאר קבלות טובות בעניני תורה ועבודת השי"ת, ואפי' מי שאינו במדריגה זו, מכל מקום הבורא ב"ה יודע שבאמת רצונו ומאווי הוא לשוב אליו, ולכן מבקשים אנו שיראה ה' בעני עמו, ובמצב שאנו עומדים אין בנו הכוחות והיכולת לשוב לבד בתשובה שלימה, ולכך יעזור השי"ת לכלל ישראל כולו ויערה עליהם רוח תשובה ורוח טהרה, השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם, רצ"ל דכשם שבבריאת העולם היה באתערותא דלעילא, כן עתה יושיענו ברחמי שנית באתערותא דלעילא אף בלא שתקדם לה אתערותא דלתתא.

יעזור השי"ת שנוכל לשמור השבועות והימים וזמנים אלו בטהרה ובקדושה, ובזכות זה נזכה לשמירה משמי שמי מעל שיאמר לצרותינו ולדם שנשפך כמים די, וישרור שמחה ונחמה בכל בתי בני ישראל בכל מקום שהם, ויתקיים בנו הכתוב (ישעי' נה, יז) כל כלי יוצר עליך לא יצלה וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי, ונקיתי דמם לא נקיתי וה' שוכן בציון (יואל ד, כא), וישפיע עלינו שפע שמחה וטוב לב, ויגיענו ה' לזמנים טובים.

והנה נודע מצדיקים כי שב"ט ר"ת שמרם ברכם טהרם, ויעזור השי"ת שאכן נזכה לשמירה דלעילא וברכה ברוחניות ובגשמיות, ויטהר הקב"ה את בני ישראל, אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו מהרה לאורו בגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

להיאחו בהרהורי התשובה ולהתגבר על יצרו ולנצחו כליל עד שזכה לתשובה שלימה, יעו"ש.

ויל"פ דדייקא משה רבינו ע"ה הוא שעומד ומסייע לכל החפץ להכנס בשערי התשובה, שזה קיבל בשכר מסירות נפשו ששאל 'למה הרעותה לעם הזה', ובענוותנותו ושפלותו וצדקתו בכה במר נפשו שאם לא יועיל תשובה, הרי שגם מצבו אינו בכי טוב, ובהכרח הוא שיסייע הבורא ב"ה ויעזור לכל החפץ בתשובה, ובזכות זה זכה שכל הרוצה להכנס ולהנות מזיו שכינתו ולהעבירו גילוליו וזוהמתו בתשובה שלימה עד סוף כל הדורות יעמוד משה רבינו לסייעו בעבודתו.

והנה משה רבינו ע"ה לא נכנס לארץ ישראל, ואפ"ל ע"ד הרמז, דמאחר והוא הוא שנתמנה לעמוד ולסייע לכל אחד מישראל שחפץ להתקרב אל הבורא ב"ה ולאחוז בדרכי התשובה, ונמצא שלא נסתיימה שליחותו ועדיין הוא עומד ומשמש תמיד בכל עת כשבא היצר הרע לתעתע לבות בני אדם ולהטותם מדרך הישרה, לסייע ביד החפצים בתשובה, וכל זמן שעדיין יצר הרע בעולם עומד משה רבינו על המשמר לסייע לכל החפץ באמת לשוב אל השי"ת החנון ומרבה לסלוח, וניצוץ קדוש מנשמתו יורדת משמי מעל לתמכו ולסעדו.

וזה שאמר לו הקב"ה למשה עתה תראה ולא במלחמת ל"א מלכים, כי אין בידו להכנס לארץ מאחר וכאמור לא סיים תפקידו ושליחותו אשר היא נמשכת על פני כל הדורות, בחשכות הגלות כל עוד לא יבוער רוח הטומאה מן הארץ, שיעמוד משה לסייע לכל בעל תשובה, כפי שבימים ההם בצאת ישראל ממצרים פעל בשמי מרום שלא ידח ממנו נדח, וטען כלפי מעלה 'למה זה שלחתיני'.

וביתר שאת י"ל עפ"י מש"כ בעל הטורים עה"פ (בראשית לב, ה) 'ואחר עד עתה', כתב לרמז בזה ע' גלות בכל שבעים שנה, ות' גלות מצרים [שנגזר ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה (בראשית טו, יג)], וה' מרמז שאחר ה' אלפים יבוא האלף השישי שהם ימות המשיח, ואז יהא ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו (עובדיה א, כא), יעו"ש.

וזה שרמז כאן הקב"ה למשה רבינו באמרו אליו עת"ה תראה בכל שנות הגלויות עד עת קץ אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם ויגרשם וזה קאי

יום ראשון פר' בא ד' שבט

ממאנשעסטער, ולהבה"ח החבר מאיר יונתן נ"י בן הרב מרדכי שבתי אייזנברגר מוויליאמסבורג.

יום שני פר' בא ה' שבט

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה משה נ"י בן הר"ר שלמה אליעזר טאובר מביתר (ב"ר ישעי' מירושלים, וחתן להחל"ח הרב אברהם גנזל ז"ל).

אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר אלימלך ברגר מקרית צאנז טבריה (בה"ר מרדכי אריה מפעיה"ק, וחי"ר מרדכי אסטרייכר מב"ב), ולבן הר"ר מנחם שנק מחיפה (ב"ר משה דוב מפעיה"ק, וחה"ר מרדכי אריה ברגר מפעיה"ק).

בערב קיבל מרן שליט"א קהל. באמצע העניק מרן שליט"א תעודת חבר להבה"ח החבר מרדכי יהודה נ"י בן הרה"ג ר' שמואל שווארץ שליט"א

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן מורנו יוסף נ"י בן הרה"ח ר' נתן יחזקאל פרידמן מאלעד, ע"ב הרה"ח ר' שלמה לוק מפעיה"ק (ב"ר בן ציון מפעיה"ק, וחי"ר מאיר מילר מירושלים). אח"כ קיבל מרן שליט"א קהל.

ידיעות לקראת "יום חמשה עשר בשבט" בצל הקודש

- ביום חמישי פר' בשלח הבעל"ט, יום חמשה עשר בשבט - ראש השנה לאילנות, יערוך כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א את השולחן הטהור לכבוד היום בהיכל רוזנברג.
- סדרי האדורך גיין לאחר השוה"ט: והדרת פני זקן - מסלול מיוחד ויכן לאדורך גיין לפי הסדר דלהלן: מבוגרים, אברכי חוץ לעיר, אברכי קרית צאנז, בחורים. נא להישמע להוראות הסדרנים שיעמדו במקום.

בחצרות קדשינו

מכתפי המחוטנים, ובאמתחתו תכניות גדולות להגדיל את הסיוע ולהקל עוד יותר, מקדיש את ימי השובבי"ם-ת"ת שאנו נמצאים בעיצומם, כדי לתגבר מאמצים ולמצות ככל האפשר את מידת השותפות של אנ"ש בכל קהילות אנ"ש, כדי שיוכלו לעמוד במשימות הכבירות הניצבות לפתחו. הגה"צ שליט"א הודה בדבריו לבעל האכסניה הי"ו, שהעמיד את ביתו וכיבוד עשיר כיד המלך ברוחב לב ובטוב לבב, והעלה על נס את עמידתו האיתנה באופן קבוע לימין אחים לשמחה. בהמשך תיאר במקצת את המפעלות הגדולים של 'אחים לשמחה' שתמיד רוצים להוסיף ולתת

גם באלעד, אף אחד לא נשאר מאחור: המונים השתתפו ב'פארברענג' של 'אחים לשמחה' שהתקיים בביתו של מוה"ר מרדכי אליעזר שווארץ הי"ו שבוע לאחר האירוע בבני ברק התקיים באלעד אירוע נוסף ורב רושם, של מפעל 'אחים לשמחה', בראשות הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א. ה'פארברענג' התקיים במעונו של הנדיב מוה"ר מרדכי אליעזר שווארץ הי"ו, מגדולי תומכי 'אחים לשמחה'. כפי שכבר פורסם, מפעל החסד הגדול של אנ"ש 'אחים לשמחה', ששם לו למטרה להקל את הוצאות הנישואין

הצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזל טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, קדם האי גברא יקרא, מורה ודאין, צנא מלא ספרא, מרביץ תורה והוראה, ערוגת הבושם, ה"ה

הגאון רבי זאב וקסברגר שליט"א

דומו"צ קרית צאנז טבריה

לרגל השמחה השרויה כמעונו במזל טוב שמחת הכנס בנו

כמר משה אהרן נ"י לנועם עול תורה ומצוות כמו"ט ובשעטמו"צ

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, כי יזכו לראות דורות ישרים ומבורכים,

מתוך נחת שפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש ושובע שמחות עד ביאת ינון בב"א

בס"ד

יום נבית ה'

הזמנות מיוחדת!

בשותפות קודש כפרנס יום בכוללי הש"ס הנך רוכש לעצמך זכות אדירה ונשגבה: יום אחד של לימוד התורה הק' ברציפות במשך כל שעות היום והלילה בהשגות הנעלות שקבע ויסד כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע בכוללי הש"ס, שותפות קודש במאות תלמידי חכמים מופלגים ברחבי ארה"ק

כ"ט שבט

שותף בלימוד בבית ה'

הרב **חיים מנחם יעקובוביץ** הי"ו

קרית צאנז

לרגל נישואי הבת תח"י בשעתו"מ

ר' שבט

שותף בלימוד בבית ה'

הרה"ח ר' **חיים קורץ** הי"ו

אב"י ביוניא סיטי

לזכות נישואי הבן החתן ישראל מרדכי שיחי' בשעתו"מ
עב"ג בת הרה"ח ר' ליבוש שווארץ הי"ו

כ"ט שבט

נזר העסקנים

הרה"ח ר' **יעקב שמעון שר** הי"ו

לע"נ אביו הרה"ח ר' מיכאל ב"ר יעקב שמעון ז"ל

"ותלמוד תורה כנגד כולם" ובוודאי שלזכות וחשיבות מרובה היא לרכוש זכות שותפות לפחות ליום אחד! של לימוד בכוללי הש"ס. כדברי השי"ת הבורח בתורה לדוד המלך (שבת ל) כי טוב יום בחצרך מאלף, טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה, מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח.

לימוד יידיש
כוללי הש"ס

לימוד יידיש
כוללי הש"ס

לתרומות והנצחות: הר"ר שמואל בורד - 054-8441601

יותר ויותר, ומידה כנגד מידה צריכים אנשי שלומנו להיות לעזר ולאחיסמון ולהוסיף בנדבת לבם הקבועה.
הנדיב בעל האכסניה מוה"ר מרדכי אליעזר אמר לפני המסובים: "אמנם היינו שמחים שלכל ישראל הייתה רחבות עצומה, אך לעת עתה כיוון שהצורך גדול ומתרחב מיום ליום, מגיע 'אחים לשמחה', וב"ה בסיוע נדיבי העם והשותפים, יכולים לסייע למחותנים לשמוח ביום שמחתם, ולכן צריכים כולם להיות שותפים כדי שיוכלו לסייע הרבה יותר".

מוה"ר ישראל גולדשטיין הי"ו, מנהל 'אחים לשמחה', אמר ברגש רב שמחותנים רבים אמרו לו שבזכות 'אחים לשמחה' והפעולות שנעשו שם בעבורם, הרי שבכך נשמרו כבודם ובריאותם, ולכן צריך להבין כובד האחריות המוטל עליו. בדבריו אמר שהשאיפה היא להגדיל את הסיוע הרבה יותר ולהגיע לתכניות של מימון לילות חתונה מלאים למשפחות ברוכות ילדים. את סיוע דבריו הקדיש על מסירות הנפש של הגה"צ אב"ד ארה"ב וראש הישיבה שליט"א שבנוסף לכל העול העצום המוטל עליו מניהול הישיבה והקהילות של אנ"ש בארה"ב, הרי הוא מקדיש מזמנו העמוס עבור 'אחים לשמחה' באופן שאין לשער ואין לתאר ואף מכתת רגליו מהתם להכא בשביל עניין זה.

בשבועות הקרובים ימצו את האפשרויות של השותפות בבני ברק ובאלעד ולאחר מכן ימשיכו לקהילות הבאות.

"ר' ישראל הי"ו, פונה נרגשות לכל אחד ואחד מאנ"ש: "מוטל עלינו עול עצום של גיוס כספים מחדש, בכל חודש. אבל היסוד נבנה על השותפות ועל הלב שלכם. לא משאירים אחים מאחור, עכשיו זה קורה! בימי השובבי"ם ת"ת - אף אחד לא נשאר מאחור; חותמים עכשיו על שותפות, לכל הפחות 120 ₪ בחודש. כי להכנסת כלה נותנים לכל הפחות 4 ₪ ביממה".
ניתן לתת בכל עת: 052-7129114

אברכי כולל ללימוד 'יורה דעה' והשלמת הוראה' שברשת הכוללים "מרכז התורה" קרית צאנז, יצאו ללימוד מעשי בשחיטת צאנז בשגב-שלום

לרגל הלימוד בכולל ללימוד 'יורה דעה' והשלמת הוראה' - שברשת כוללי האברכים "מרכז התורה" קרית צאנז - נסעו עשרות האברכים המופלגים שליט"א אל משחטת 'שגב שלום' שבסמוך לבאר שבע, כדי לראות מקרוב ובאופן מעשי את הסוגיות הנלמדות בכולל, כאשר בימים אלו לומדים את הלכות מליחה.

הלימוד המעשי במשחטה נמשך שלושה שבועות, כאשר בכל שבוע נסעה קבוצת אברכים אחרת מתוך הכולל, ובראשם הדיינים ומורי ההוראה של המשחטה מטעם קהילתנו הק', ה"ה ראשי הכוללים במסגרת זו, הגאון רבי מרדכי לויןשטיין שליט"א והגאון רבי הלל דויטש שליט"א. כל ביקור נמשך כשעתיים, החל מבדיקת הסכינים, לאחר מכן בשחיטה, בבדיקת צומת הגידין, במליחה, בבדיקת המרה ועוד.

הדיינים שליט"א הראו באופן מעשי מה כשר לכתחילה, מה בדיעבד ועל איזה מקרים נחלקו הפוסקים. דקות ארוכות הוקדשו למוגלה שעלולה להתפתח על עור העופות ועלולה לפסול את העופות. גם הלימוד בהלכות תערובות שנלמד בכולל לפני זמן מה, הגיע לידי שימוש בלימוד מעשי זה בעניינים של ספק-ספיקא.

האברכים שליט"א הודו לראשי הכוללים שליט"א על השיעור המעשי והמאלף.

מרכז 'שמחם' דחסידי צאנז כינס את ההורים של קהילתנו הק' ביוניאן סיטי ליום עיון מאלף

ביום רביעי, פרשת שמות, התקיים בקרב בני קהילתנו הק' ביוניאן סיטי, מאורע ייחודי, במסגרתו התכנסו ההורים ליום עיון מאלף בענייני שידוכים, בארגון מרכז 'שמחם' דחסידי צאנז שגם כיסה את עלויותיו.

ביום העיון התאספו למעלה מארבעים הורים, כאשר מי שניצח על מלאכת הארגון במקום הוא הר"ר יעקב שפיטצער הי"ו מיוניאן סיטי, המזכיר של מרכז 'שמחם' בארה"ב. במשך השעות המרתקות ליבנו את כל האתגרים הניצבים לפתחם של ההורים בתקופת השידוכים של ילדיהם ומהי צורת ההתמודדות הנכונה להצליח בהם בעז"ה.

את השיחה המרכזית ביום-עיון זה מסר השדכן הנודע מארץ ישראל, הרב דוד יונה קליין הי"ו, מי שמוסר את הקורס לשדכנים בקרית צאנז נתניה ע"י מרכז 'שמחם'. הרב קליין הרחיב במהות של אחריות ההורים בתקופת השידוכים של צאצאיהם והדריך בצורה מקצועית כיצד לבדוק הצעות וכיצד לענות עליהן, היחס לשדכנים, המשמעות שאמורים לתת לכל הצעה ועוד ועוד.

ההורים מסרו כי נהנו מאוד מיום העיון שהעניק להם כלים מלאי תועלת לתקופת השידוכים והודו בכל פה למרכז 'שמחם' דחסידי צאנז בארץ ישראל בהנהלת מוה"ר ישראל חיים בלומנטל הי"ו, ולמזכיר בארה"ב הר"ר יעקב שפיטצער הי"ו.

המגבית השנתית בלונדון, של רשת כוללי האברכים

'מרכז התורה' קרית צאנז, מתחילה ביום ראשון הבעל"ט ביום ראשון הקרוב, פרשת בשלח, יוצא ללונדון העסקן המסור בכל לב ונפש למען התורה ולומדיה, מוה"ר יודל שפירא הי"ו מנהל רשת כוללי האברכים 'מרכז התורה' קרית צאנז, לטובת למעלה מארבע מאות האברכים הלומדים ב-14 הכוללים של 'מרכז התורה' בקרית מלך רב קרית צאנז נתניה.

בשהותו בלונדון יפקוד בתי נדיבים, ידידים ואוהדים תושבי עיר הבירה לונדון, ויביא את דברו של 'מרכז התורה' הגדול של צאנז, בו יושבים מאות אברכים בעמל התורה בהשגות גבוהות. לקראת המגבית נרתמו להצלחתה חברי קהילתנו הק' בלונדון, כל אחד ואחד בשמו הטוב 'בורך שהבטיחו את עמידתם האיתנה לימינו, תשוח"ח להם.

אל ר' יודל מתלווה פה מפיק מרגליות, הרה"ג המופלג רבי אשר שווארץ שליט"א בעל ה'מעדני אשר', בברכת הקודש של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א. זאת כהמשך לפעלים הכבירים למען התורה ולומדיה הלומדים ב'מרכז התורה', שעשה גם במגביות הקודמות בחו"ל לאחרונה, ואי"ה עוד היד נטויה גם במגביות הבאות בחו"ל, מתוך מטרה להיות לעזר ולאחיסמך ולעמוד לימינם של האברכים שלא יחסר המזג.

מסע זה בלונדון מגיע ימים אחדים לאחר סיומה של מגבית נוספת שהתקיימה בשוויץ, שבה שהה ר' יודל כשבוע ימים וגייס את נדבת לבם של הקהילה הנכבדה בציריך לטובת 'מרכז התורה'. ברכת תודה מיוחדת מבקש

בעוהשי"ת

בני ברק ואלעד לא השאירו אחים מאחור!

המונים מצטרפים בימים אלו...

בבית ידידנו הנדיב הר"ר הערשל ריך הי"ו

בני ברק

בבית ידידנו הנדיב הר"ר מרדכי אליעזר שוורץ הי"ו

אלעד

כי לאחים, לא אומרים לא!

חותמים עכשיו על שותפות
ר' ישראל גולדשטיין 052-712-9114

יזכה לסיעתא דשמיא ולנשיאת חן בעיני אלקים באדם,
למען התורה ולומדיה ולהגדיל תורה ולהאדירה.

ר' יודל לשגר קדם האברך הר"ר אהרן צבי שווארץ הי"ו
שעמד לימינו משך כל ימי המגבית, ישא ברכה מאת ה'.

גליון זה נדבת

ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' ישראל חיים גענוד הי"ו
אב"י בפאנסי

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת הכנס בנו

הינו"ח כמר נתן נ"י

לנועם עול תורה ומצוות

במזל טובובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב לאביו

הרה"ח ר' יוסף הי"ו

**אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
פתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה**

גליון זה נדבת

ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' ישראל בורד הי"ו

אב"י בירושלים עיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת נישואי הבת תחי

עב"ג החתן נ"י

במזל טוב ובשעטומ"צ

**אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
פתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה**

**שפחת החתונה תתקיים אי"ה
ביום חמישי באולמי היכלי פלכות**

גליון זה נדבת

ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הר"ר ישראל ברוך שמרלר הי"ו

אב"י ביוניאן סיטי

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת הולדת הבת תחי

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ח ר' יהודה הי"ו

לחותנו הרב אלעזר אלי מושקוביץ הי"ו
ולזקניו, הרה"ח ר' משה מאיר שמרלר הי"ו

הרה"ח ר' טוביה מושקוביץ הי"ו

והרה"ח ר' יוסף ישראלי הי"ו

**אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
פתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה**

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

ברכת מזלא טבא

שלוחה בזה קדם ידידיו הנכבד והנעלה, העסקן הנמרץ, איש חי ורב פעלים, איש האשכולות, עוסק
במסירות נאמנה לקדשי חצר הקודש צאנז ומוסדותיה

הרה"ח ר' שמואל בורד הי"ו

מנהל כוללי הש"ס

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט ובשעטומ"צ

שמחת אירוסיה הבת תחי

עב"ג החתן המו"מ בתו"ש כמר החבר אברהם שמואל נ"י

בן הרה"ח ר' שמשון ליבער הי"ו - אב"י בלונדון

ובברכת מזל טוב לסבים

הרה"ח ר' אהרן הי"ו - אב"י בירושלים עיה"ק

והרב משה זאב ליבער הי"ו - אב"י במאנסי

וזאת הברכה, מאלוקי המערכה, שאך ששון ושמחה ישמע לעד במעונו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח,
ולגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, מתוך רוב שפע ונחת דקדושה, ושפע רב לעלמי עלמיה ואמן.